

**UCHWAŁA NR XIX/131/2021
RADY GMINY BOĆKI**

z dnia 16 listopada 2021 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Boćki na lata 2021 - 2030

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1372, ze zm.) oraz art. 16b ust. 1, art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1876, ze zm.) uchwala się co następuje:

§ 1. Przyjmuje się do realizacji Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Boćki na lata 2021 - 2030 stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Boćki.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Małgorzata Józwiak

Załącznik do uchwały Nr XIX/131/2021
Rady Gminy Boćki
z dnia 16 listopada 2021 r.

STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY BOĆKI
NA LATA 2021- 2030

Spis treści

Wstęp	3
I. ISTOTA I ZNACZENIE STRATEGII DLA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE BOĆKI	5
1.1. Aspekty formalno-prawne tworzenia strategii	5
1.2. Krajowe dokumenty strategiczne	5
II. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNO - ANALITYCZNA GMINY BOĆKI.....	8
2.1. Położenie geograficzne	8
2.2. Ludność.....	9
2.3. Zasoby mieszkaniowe	12
III OBSZARY SPOŁECZNE.....	13
3.1. Edukacja.....	15
3.2. Kultura	18
3.3. Ochrona zdrowia, zabezpieczenie potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych	20
3.4. Rynek pracy i bezrobocie.....	24
3.5. Zagrożenie ubóstwem	27
3.6. Bezpieczeństwo publiczne i uzależnienia	29
3.7. Pomoc społeczna.....	38
3.8. Aktywność społeczna mieszkańców, organizacje pozarządowe	44
3.9. Sprawy publiczne	46
3.10. Wnioski i rekomendacje.....	47
III ANALIZA SWOT.....	55
IV. MISJA, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ	58
V WDROŻENIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA STRATEGII	66
VI. WNIOSKI KOŃCOWE.....	70

Wstęp

Rozwiązanie istotnych problemów społecznych mieszkańców gminy jest działaniem trudnym i długofalowym. Celowym jest zatem strategiczne podejście do zagadnień sfery polityki społecznej, które jest oparte na opracowaniu, wdrażaniu i kontroli realizacji planów strategicznych. Strategia to określona koncepcja systemowego (kompleksowego) działania, w której formułuje się długookresowe cele oraz dokonuje się ich ewentualnej modyfikacji, w zależności od zmian zachodzących w otoczeniu. W strategii określa się również zasoby i środki niezbędne do realizacji wyznaczonych celów oraz sposoby postępowania zapewniające optymalne ulokowanie dostępnych zasobów, które wykorzystuje się, aby elastycznie reagować na pojawiające się wyzwania. Strategie mają przede wszystkim wymiar jakościowy i posiadają silny ładunek aksjologiczny (tzn. są nasycone wartościami moralnymi). Równie ważne są takie ich cechy jak efektywność, skuteczność, wykonalność, celowość.

Na poziomie zarządzania lokalnego główną rolę wśród tego typu planów pełni strategia rozwiązywania problemów społecznych. Ma ona szczególny kontekst społeczny ponieważ dotyczy programów pomocy społecznej, profilaktyki, a także wskazuje planowane sposoby rozwiązywania bądź minimalizacji negatywnego oddziaływania problemów zdiagnozowanych w danej społeczności. Strategia uwzględnia problemy i potrzeby społeczne oraz skale natężenia tych problemów. Pozwala na znalezienie i wdrożenie rozwiązań służących integracji osób, rodzin przejawiających problemy oraz wpływających na poprawę jakości życia mieszkańców. Strategia jest dokumentem, który stanowi podstawę do realizacji kierunków interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców. Dotyczy to w szczególności tych mieszkańców, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym, aby w konsekwencji doprowadzić do ich integracji ze społecznością lokalną. Strategia wychodzi naprzeciw ich potrzebom, natomiast dla samorządu stanowi kompleksowy i uporządkowany zbiór celów, działań i metod ukierunkowanych na wprowadzenie skutecznych rozwiązań w obszarze problemów społecznych. Rezultatem SRPS powinno być wywołanie zmiany, czyli rozwiązanie szczególnie dotkliwych problemów społecznych w danej społeczności.

W Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Boćki na lata 2021- 2030 zapisano działania, które są kontynuacją działań strategicznych z lat poprzednich, jak również nowe działania wynikające z aktualnej diagnozy potrzeb i problemów społecznych.

Lokalna polityka społeczna obejmuje sprawy bytowe, podejmuje także problemy zatrudnienia, zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych, prawo do szeroko pojętej ochrony zdrowia, prawa rodziny do pomocy oraz prawa do pomocy przysługującego osobom, które z różnych względów mogą być narażone na wykluczenie społeczne i wymagają wsparcia w aktywizacji zawodowej, prawa do edukacji i kształcenia zawodowego czy prawa do edukacji w kontekście poszerzenia wiedzy społeczeństwa i polepszania szans na przyszłość.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Boćki na lata 2021 – 2030 jest wieloletnim dokumentem programowym, który ma ogromne znaczenie dla bezpieczeństwa społecznego mieszkańców

Gminy Boćki, a w szczególności grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Przyjęcie przez samorząd Gminy Boćki Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ma istotne znaczenie dla realizacji lokalnej polityki społecznej.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest dokumentem koordynującym działania różnych podmiotów działających w sferze społecznej. Zorientowana jest na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną w gminie oraz instytucjami działającymi w szerszym obszarze polityki społecznej.

Działania będą kierowane głównie do środowisk, które pozostają na marginesie życia społecznego, wykluczonych społecznie lub zagrożonych tym zjawiskiem.

Pogłębiające się zjawisko ubóstwa rodzin, związane z bezrobociem, problemy egzystencji osób samotnych, starszych i niepełnosprawnych, niedostatek materialny rodzin szczególnie wielodzietnych, uzależnienie i przemoc w rodzinie to trudne problemy społeczne, które stoją przed władzami samorządowymi do rozwiązania oraz instytucjami pomocy społecznej na poziomie lokalnym. Od skuteczności ich rozwiązywania zależy funkcjonowanie wspólnoty samorządowej, jaką stanowi Gmina.

Systemowe podejście do rozwiązywania problemów rodziny powoduje, że dysfunkcje mające w niej miejsce nie są traktowane jako izolowane zjawiska dotyczące pojedynczych osób. Stąd, pomimo wielu różnych form pomocy skierowanych bezpośrednio na jednostkę, podejmuje się także pracę z całą rodziną, gdyż zmiany w jej funkcjonowaniu stanowią szansę na to, że następne pokolenie nie stanie się klientami pomocy społecznej. Dlatego też najistotniejszą sprawą jest ochrona i zapewnienie warunków do rozwoju rodziny.

Nie możemy również zapominać, że praca z ludźmi jest bardzo trudna, gdyż jest to praca na ludzkich emocjach wymagająca dużej empatii, wrażliwości i wyrozumiałości.

I. ISTOTA I ZNACZENIE STRATEGII DLA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE BOĆKI

1.1. Aspekty formalno-prawne tworzenia strategii

Obowiązek przygotowania SRPS przez gminę wynika wprost z przepisów ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (art. 16b ust. 1). Zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Strategia powinna zawierać diagnozę sytuacji społecznej, prognozę zmian w zakresie objętym strategią oraz określenie celów strategicznych projektowanych zmian, kierunków niezbędnych działań, sposób realizacji strategii oraz jej ram finansowych i wskaźników realizacji zadań.

Efektywne wykorzystanie planowania strategicznego powinno opierać się na spójności opracowań na wszystkich poziomach zarządzania, czyli na poziomie kraju, województwa, powiatu i gminy zarówno pod względem metody sporządzania jak i struktury problematyki. Umożliwia to zachowanie spójności i ciągłości realizacji polityki, wpisanie ustaleń strategicznych w proces podejmowania decyzji, wprowadzenie zasad zintegrowanego planowania strategicznego oraz stworzenie mechanizmu doskonalenia metod opracowań planistycznych.

1.2. Krajowe dokumenty strategiczne

Strategie i programy, na podstawie których możliwe jest prowadzenie polityki społecznej, muszą być spójne i odnosić się do przepisów adekwatnych ustaw i dokumentów wyższej rangi.

Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020, z perspektywą do 2030 r. stanowi kluczowy dokument państwa polskiego w obszarze średnio- i długofalowej polityki gospodarczej. Celem głównym SOR jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.

Cele szczególne:

1. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną (obszary: Reindustrializacja, Rozwój innowacyjnych firm, Małe i średnie przedsiębiorstwa, Kapitał dla rozwoju, Ekspansja zagraniczna);
2. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony (obszary: Spójność społeczna, Rozwój zrównoważony terytorialnie);
3. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu (obszary:

Prawo w służbie obywatelom i gospodarce, Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem, E-państwo, Finanse publiczne, Efektywność wykorzystania środków UE)

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego

Celem głównym strategii jest wzrost kapitału ludzkiego i spójności społecznej w Polsce. Należy przez to rozumieć dorastanie w godnych warunkach, skuteczną edukację, świadczenie pracy, prowadzenie działalności gospodarczej, stałe uczenie się dorosłych, w tym doskonalenie ich kompetencji i kwalifikacji, sprawiedliwy i powszechny dostęp do opieki zdrowotnej, realizowanie się w życiu rodzinnym i społecznym, aktywne spędzanie czasu wolnego, wysoką świadomość ekologiczną, udział w życiu publicznym a także stały rozwój osobisty oraz udział w procesach zmian zachodzących w świecie i Polsce.

Cel szczegółowy 4 SRKL Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.

Zwalczanie ubóstwa i wykluczenia społecznego wymaga działań w kilku obszarach, z jednej strony tworzą one podstawy bytu materialnego związanego z deprywacją materialną, z drugiej zaś tworzą system usług społecznych.

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020 zawiera kompleksowe działania nakierowane na trwałe zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, w tym zmniejszenie wykluczenia dzieci i młodzieży, aktywna integracja osób wykluczonych społecznie, wsparcie osób starszych, stworzenie szansy na bezpieczne wejście na rynek pracy dla osób młodych, ułatwienie ludziom młodym godzenia pracy zawodowej z zakładaniem rodziny.

W Krajowym Programie Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku położono nacisk na zwiększenie efektywności działań na rzecz tworzenia miejsc pracy, reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, jak również zakłada on rozwój usług społecznych użyteczności publicznej i zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego. Zachowanie zgodności z KPRES i podejmowanie w gminie współpracy z podmiotami ekonomii społecznej otwiera nowe szanse na zatrudnienie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zwiększa dostępność lepiej zaplanowanych usług społecznych, które będą świadczone bliżej odbiorców

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Boćki uwzględnia, między innymi, zapisy obowiązujących przepisów prawnych:

- ✓ Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- ✓ ustawy z dnia 12 marca 2004 r o pomocy społecznej,
- ✓ ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
- ✓ ustawy o samorządzie powiatowym,
- ✓ ustawy o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych,
- ✓ ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
- ✓ ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ✓ ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,

- ✓ ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ✓ ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ✓ ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym,
- ✓ ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów
- ✓ ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- ✓ ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- ✓ ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty
- ✓ ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Boćki uwzględnia zapisy Strategii Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego do roku 2030, Strategii Rozwoju Gminy Boćki do 2023 roku.

Samorząd gminy Boćki dostrzega konieczność sformułowania strategicznych społecznych kierunków rozwoju gminy. Wynika to z założeń, prezentowanych we wstępie dokumentu, ale również wiążącymi argumentami są:

- stabilne i długofalowe planowanie i realizacja opracowanych programów przyniesie dużo lepsze efekty,
- jest szansa na koordynację i hierarchizację działań zapisanych w dokumentach strategicznych,
- strategia ta pozwoli też we właściwy sposób i w odpowiedniej kolejności rozwiązywać problemy a także przewidywać niektóre z nich, zanim się pojawią,
- planowanie strategiczne przyczyni się do przygotowania społeczności lokalnej do nadchodzących zmian, odpowiedzialności za wydarzenia i nadzoru nad nimi.

Przy aktualizacji strategii rozwiązywania problemów społecznych należy zwracać uwagę na to, by poczynione działania pozwoliły nie tylko na rozwiązanie, czy minimalizowanie problemu, ale też na profilaktykę działań społecznych i kompatybilności z programami już funkcjonującymi na terenie gminy. Ważne jest zaangażowanie społeczne od początku poprzez cały proces tworzenia i realizowania zadań strategicznych, bo dzięki temu uzyskuje się poprawę efektywności podejmowanych działań. Związane jest to z mechanizmem społecznej kontroli, nad jakością usług społecznych w gminie. Proces tworzenia dokumentu był więc, zgodnie z tymi założeniami w gminie Boćki dynamiczny, ciągły, a jego efekty wdrożeniowe zależą od konsekwencji, zaangażowania ludzi i samorządu oraz od umiejętności i otwartości we wprowadzaniu konkretnych korekt w uchwalonej strategii.

Do aktualizacji strategii niezbędne były następujące założenia:

- ocena dotychczasowych rozwiązań, monitoring zadań w zakresie rozwiązywania problemów społecznych,
- ocena dokumentu strategii zgodnie ze standardami oceny Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Białymstoku,

– posiadanie wyraźnie określonego miejsca strategii w strukturze istniejących oraz planowanych dokumentów.

Na podstawie wymienionych danych wyjściowych, określone zostały wszystkie ważne obszary problemowe oraz preferencje rozwojowe wynikające z istniejących uwarunkowań. Wykorzystano również posiadane zasoby raportów i dokumentów dotyczących integracji społecznej w gminie. Strategia obejmuje problemy, które mogą być podstawą do sporządzenia długo-, średnio- i krótkoterminowych planów działań, w których priorytety i cele strategiczne znajdą wyraz w postaci konkretnych zadań na poszczególne lata.

Przedmiotem opracowania jest obszar całej gminy Boćki, realizacja celów obejmujących lata 2021-2026. Strategia musi być akceptowana przez przedstawicieli mieszkańców gminy, czyli Radę Gminy, którzy są zainteresowani przyszłością swojej gminy. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Boćki ma kompleksowy wymiar społeczny. Jej opracowanie w celach i harmonogram zaplanowanych zadań odpowiadają zasadom wielokierunkowego i zrównoważonego rozwoju i integracji, gwarantuje realizację zasad, jakimi Gmina i samorząd powinny się wykazać wdrażając programy i projekty strategiczne – to jest zasada ciągłości. Gwarantuje ona trwałość i efektywność rozwiązań systemowych zapisanych w dokumencie.

II. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNO - ANALITYCZNA GMINY BOĆKI

2.1 Położenie geograficzne

Gmina Boćki to typowa wiejska gmina leżąca w południowej części województwa podlaskiego, w odległości około 70 km od stolicy województwa. Administracyjnie wchodzi w skład powiatu bielskiego. Graniczy z gminą Bielsk Podlaski, Orla, Brańsk, Dziadkowice, Kleszczele i Milejczyce.

Powierzchnia gminy Boćki wynosi 231,9 km² co stanowi 16,7% powierzchni powiatu bielskiego. Centrum gminy stanowi miejscowość Boćki, siedziba władz gminnych i skupisko instytucji publicznych, niepublicznych, podmiotów działalności gospodarczej. W skład gminy wchodzi 36 sołectw. Najważniejszym

szlakiem komunikacyjnym jest droga krajowa nr 19 łącząca ze sobą dwa największe ośrodki miejskie wschodniej części Polski tj. Lublin i Białystok. Ma korzystne położenie geograficzne ponieważ leży w obszarze Zielonych Płuc Polski, co stwarza duże możliwości turystyczne z naciskiem na agroturystykę.

Gmina posiada typowy rolniczy charakter, z czego 69% powierzchni stanowią użytki rolne, a prawie 20% to lasy. Na terenie gminy znajduje się obszar ochronny natura 2000 – dolina Górnego Nurca i ostoja w Dolinie Górnego Nurca o powierzchni łącznej 878,8ha. Ponadto na terenie Lasów Państwowych w Nadleśnictwie Nurzec znajduje się 9 sztuk użytków ekologicznych o nazwie „Ekosystem Bagienny” o łącznej powierzchni 9,02 ha.

Bliskie sąsiedztwo Białowieskiego Parku Narodowego i Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego sprawia, że gmina należy do obszarów o znacznym potencjale turystycznym. Usytuowanie Gminy Boćki w nieznacznej odległości od przejść granicznych z Białorusią oprócz walorów turystycznych stwarza dodatkowe korzyści ekonomiczne wynikające m.in. z zatrudnienia obywateli Białorusi w sektorze rolnym i usługowym oraz wpływa na lepszą sytuację w lokalnym handlu detalicznym. Ponadto daje możliwość nawiązania współpracy między samorządami obu państw w zakresie rozwoju kultury i pielęgnowania dziedzictwa historycznego i narodowego. Gmina Boćki wspólnie z partnerem białoruskim – Rejonem Prużana przystąpiła do projektu „Dziedzictwo historyczne i kulturalne Rodu Sapiehów na pograniczu Polski i Białorusi”. Ze względu na pandemię realizacja projektu została odłożona w czasie. Gmina Boćki to także region wielokulturowy, wielonarodowościowy.

2.2 Ludność

Według danych GUS na dzień 31.12.2020 Gminę Boćki zamieszkiwało 4 099 osób, z czego 48,4% stanowiły kobiety, a 51,6% mężczyźni. Ludność gminy stanowi 7,3% mieszkańców powiatu. Średni wiek mieszkańca wynosi 44,4 lat i jest nieznacznie większy od średniego wieku mieszkańców powiatu bielskiego (44,3%), województwa podlaskiego wynoszącego 42,3 lat i całej Polski wynoszącego 42,0 lat. Średni wiek dla kobiet w gminie wynosił 46,1 lat, dla mężczyzn 42,8 lat.

Stan cywilny w gminie kształtował się wśród osób w wieku powyżej 15 lat następująco: małżonka posiada 55,0% mieszkańców, stanu wolnego jest 44,3% mieszkańców (28,9% - kawaler/panna, 11,3% - wdowiec/wdowa, 4,1% - rozwiedziony/ rozwiedziona).

W 2019 roku mieszkańcy gminy zawarli 28 małżeństw, co odpowiada 6,6 małżeństwom na 1000 mieszkańców i jest to znacznie więcej od wartości dla powiatu bielskiego (5,1), województwa podlaskiego (4,7) oraz wartości dla Polski (4,8). W tym samym okresie odnotowano 1,4 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców i był równy ilości rozwodów w powiecie bielskim oraz niższy niż w województwie podlaskim (1,8) oraz w Polsce (1,7).

Współczynnik dzietności dla gminy wynosi 1,32 (liczba dzieci urodzonych przez przeciętną kobietę w ciągu całego okresu rozrodczego), podczas gdy współczynnik ten dla województwa podlaskiego wynosi 1,31 a dla Polski 1,38. Jako korzystną dla stabilnego rozwoju demograficznego i gwarantującą prostą zastępowalność

pokoleń, przyjmuje się wartość między 2,10 a 2,15.

Liczba ludności w Gminie Boćki w latach 2016 – 2020

Rok	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba ludności	4434	4 363	4 299	4 185	4 099

Źródło: GUS

Według danych GUS w latach 2002 – 2020 liczba mieszkańców Gminy Boćki zmalała o 20,5%, na przestrzeni ostatnich 5 lat zmalała o 335 mieszkańców. Spadek ludności odnotowano również w województwie podlaskim, w okresie od dnia 31.12.2017 r do 31.12.2019 odnotowano spadek liczby ludności o 6.195 mieszkańców. Negatywny wpływ na rozwój demograficzny ma niewątpliwie sytuacja społeczno - gospodarcza gminy. Na terenie gminy brak jest wystarczających miejsc pracy.

Ludność Gminy Boćki w podziale na płeć

	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba kobiet	2150	2122	2091	2037	1985
Liczba mężczyzn	2284	2241	2208	2148	2114

Źródło: GUS

Liczba ludności w przeciągu 5 lat zmniejszyła się o 170 kobiet i o 165 mężczyzn. W ogólnej liczbie mieszkańców nieznacznie przeważają mężczyźni, których odsetek wyniósł w dniu 31.12.2020 r. 51,6%.

Średnia gęstość zaludnienia w Gminie Boćki wynosi 19 osób na km² i jest niska w stosunku do gęstości zaludnienia w województwie podlaskim (na dzień 31.12.2019 wynosiła 58) i w Polsce (na dzień 31.12.2019 wynosiła 123).

Struktura ludności według wieku

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020
Wiek przedprodukcyjny	686	670	664	644	652
Wiek produkcyjny	2469	2448	2440	2403	2382
Wiek poprodukcyjny	1279	1245	1195	1138	1065

Źródło: GUS

Najliczniejszą grupę mieszkańców w Gminie Boćki stanowią osoby w wieku produkcyjnym. Kolejną grupę mieszkańców stanowią osoby w wieku poprodukcyjnym. Osoby w wieku przedprodukcyjnym w 2020 roku stanowiły 15,9%.

Niezmiennie od lat rośnie w województwie podlaskim a także w gminie Boćki liczebność grupy osób

w wieku 65 lat i więcej. Udział tej subpopulacji w ogólnej liczbie ludności, określanej mianem wskaźnika starości demograficznej, na koniec 2020 r. osiągnął w gminie Boćki poziom 23,4% podczas gdy dla województwa podlaskiego wynosił 18,2%. Indeks starości jest relacją pokoleniową dziadków i wnuków tj. określającą liczbę osób w wieku 65 lat i więcej przypadającą na 100 osób w wieku 0-14 lat. Ludność w wieku 0-14 lat stanowi 14,1% mieszkańców gminy Boćki.

Także w Polsce od wielu lat obserwuje się proces zmiany struktury demograficznej ludności, który wynika z wydłużania się przeciętnego trwania życia i spadku dzietności. Na koniec 2019 r. liczba osób w wieku 60 lat i więcej przekroczyła 9,7 mln a odsetek osób starszych w populacji Polski poziom 25,3%. Według prognozy GUS, liczba ludności w wieku 60 lat i więcej w Polsce w 2030 r. wzrośnie do poziomu 10,8 mln, a w 2050 r. wyniesie 13,7 mln. Osoby te będą stanowiły około 40% ogółu ludności Polski.

Taka struktura mieszkańców wpływa na sposób widzenia potrzeb i problemów społecznych poprzez pryzmat – najpierw rodzin i osób w wieku produkcyjnym, osób starszych oraz dzieci i młodzieży. Grupa seniorów, z perspektywy systemu zabezpieczenia społecznego, wymaga dostosowania do jej potrzeb odpowiedniej sfery usług społecznych. Starsze grupy wiekowe są bardziej narażone na ryzyko niepełnosprawności – obecnie prawie 60% niepełnosprawnych jest wśród osób po 55 roku życia.

Zachodzące przemiany demograficzne skutkujące starzeniem się społeczeństwa prowadzą do wzrostu częstości występowania chorób przewlekłych i niepełnosprawności. Prowadzi to do konieczności zaspokajania rosnących potrzeb nie tylko w zakresie ochrony zdrowia, ale również w zakresie usług opiekuńczych.

Ruch naturalny

Przyrost naturalny na 1 000 ludności w Gminie Boćki w latach 2016 - 2019

<i>Wyszczególnienie</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>
<i>podlaskie</i>	<i>-898</i>	<i>-472</i>	<i>-1179</i>	<i>-1159</i>
<i>powiat bielski</i>	<i>-297</i>	<i>-340</i>	<i>-359</i>	<i>-330</i>
<i>Boćki</i>	<i>-47</i>	<i>-47</i>	<i>-62</i>	<i>-70</i>

Źródło: GUS

Dane GUS wskazują także na ujemny od wielu lat przyrost naturalny w Gminie Boćki wynoszący obecnie – 70. Tendencja ta wywołana jest wahaniami wskaźnika urodzeń w ostatnich latach, pomimo spadku wskaźnika zgonów. Np. w 2019 roku odnotowano w Gminie Boćki 44 urodzeń żywych a zgonów 114, podczas gdy w 2016 r odnotowano 35 urodzeń żywych a zgonów 82. W 2019 roku 51,9% zgonów w gminie spowodowanych było chorobami układu krążenia, przyczyną 15,3% zgonów były nowotwory. Nie odnotowano zgonów niemowląt. Na 1000 mieszkańców Gminy Boćki przypada 26,7 zgonów. Jest to znacznie więcej od wartości średniej dla województwa podlaskiego (10,6) i znacznie więcej od wartości

średniej dla kraju (10,7). Na 1000 mieszkańców Gminy Boćki w grupie wiekowej do 65 lat przypada 3,3 zgonów. Jest to również znacznie więcej od wartości średniej dla województwa podlaskiego (2,9) i więcej od wartości średniej dla kraju (3,1).

Jednym z problemów demograficznych, z jakimi boryka się gmina, to systematyczny odpływ jej mieszkańców. Nie jest to zjawisko znamienne tylko dla gminy Boćki, ale też i dla innych gmin wiejskich. W 2019 roku zarejestrowano 30 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 56 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych dla gminy Boćki wynosi – 26. W tym samym roku 2 osoby zameldowało się z zagranicy, nie odnotowano wymeldowani za granicę – daje to saldo migracji zagranicznych wynoszących 2. Przyczynami znacznego zmniejszenia się liczby mieszkańców gminy, poza ujemnym przyrostem naturalnym, jest też emigracja młodych osób związana z nauką i poszukiwaniem pracy.

Koniecznym jest więc podjęcie działań sprzyjających tworzeniu nowych miejsc pracy dla ludzi młodych, podniesienia jakości oraz standardu życia, ukazywania i wzrostu korzyści z zakładania rodzin na terenie gminy.

Ludność Gminy rozmieszczona jest nierównomiernie. Miejscowościami, w których jest najwięcej ludności są Boćki, Andryjanki, Jakubowskie, Sielc. Analiza gminnych danych demograficznych i ruchu ludności powinna znaleźć swoje odzwierciedlenie w celach strategicznych i działaniach zarówno samorządu lokalnego, sprzyjających polityce prorodzinnej, jak i aktywności senioralnej. Dynamika zmian liczby ludności nie jest korzystana, a zatem istotne jest podejmowanie działań mających na celu przyciągnięcie na ten teren nowych mieszkańców, utrzymania młodych, zahamowanie wyludnienia wsi, wykorzystywanie potencjału środowiska w kierunku zdrowego stylu życia, rozwój gospodarczy okołorolniczy i specjalizacja rolnictwa.

2.3 Zasoby mieszkaniowe

W 2020 roku w Gminie Boćki oddano do użytku 2 mieszkania. Całkowite zasoby mieszkaniowe to 1.880 nieruchomości, przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wynosi 84m². 79,79% mieszkań jest przyłączonych do wodociągu, 57,71% mieszkań posiada łazienkę, 40,27% korzysta z centralnego ogrzewania.

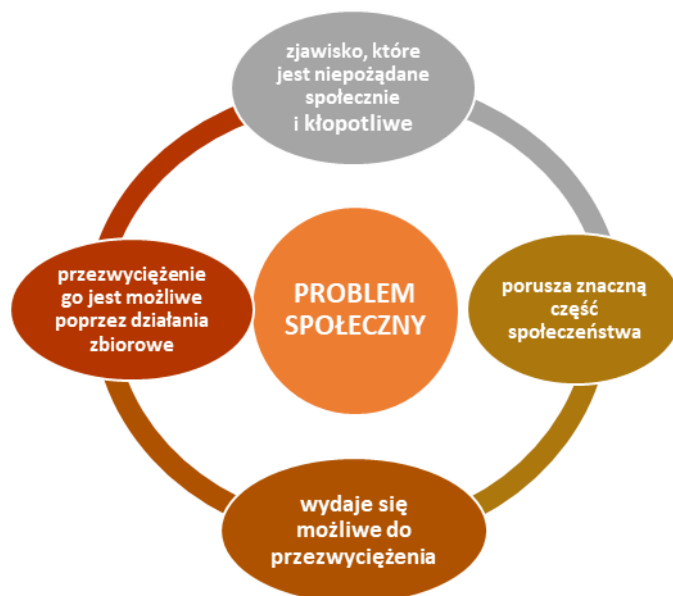
Świadczy to o systematycznym, choć powolnym, rozwoju stanu zasobów mieszkaniowych na terenie gminy oraz dążenie do zminimalizowania różnic w dostępie do podstawowej infrastruktury występujących pomiędzy miejscowościami w gminie.

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę wynosi 37,8m², przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie wynosi 2,23 i ciągle się zmniejsza. Zasób mieszkaniowy Gminy Boćki liczy 6 lokali mieszkalnych o powierzchni użytkowej 274,06m², znajdujących się w 6 budynkach, w tym 5 lokali socjalnych o powierzchni użytkowej 202,72m².

III OBSZARY SPOŁECZNE

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie gminy, działające w obszarze polityki społecznej i rozwiązujące dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne, np. organizacje pozarządowe. W każdym z prezentowanych poniżej obszarów diagnostycznych umieszczono informacje o tych instytucjach. Taki opis stanowi prezentację rzeczywistego stanu zarówno potrzeb, infrastruktury oraz kapitału społecznego.

W procesie tworzenia strategii rozwiązywania problemów społecznych diagnoza jest konieczną i niezbędną podstawą do wyznaczania celów oraz sformułowania skutecznych i długofalowych działań strategicznych służących rozwiązywaniu istotnych problemów społecznych występujących w danej gminie. Wymaga specyficznego podejścia, ponieważ jej adresatem jest zawsze ogół społeczności lokalnej, jej zakres jest wyznaczony poprzez poszczególne obszary zintegrowanej polityki społecznej a jej znaczenie jest praktyczne, co oznacza, że wyniki mają posłużyć do zaspokojenia potrzeb społecznych oraz rozwiązania zdiagnozowanych problemów społecznych.

Diagnoza oznacza ROZPOZNAIE i na potrzeby strategii jest przeprowadzona po to, aby zgromadzić, uzupełnić, pogłębić i zweryfikować posiadaną wiedzę na temat potrzeb oraz problemów społecznych występujących w danej gminie. Reprezentuje podejście od potrzeby do zaspokojenia, od problemu do rozwiązania.

Rzetelna i trafna diagnoza, sporządzona na potrzeby SRPS, powinna być: całościowa (analizujemy wszystkie problemy), praktyczna (służy prowadzeniu efektywnej i aktywnej polityki społecznej), dynamiczna (obserwacja trendów w dłuższym przedziale czasowym), terytorialna (pokazuje zróżnicowanie

przestrzenne), prognostyczna (określa zmiany w przyszłości), elastyczna (systematycznie aktualizowana) i partycypacyjna (opracowana przy udziale członków społeczności).

Diagnoza problemów społecznych na potrzeby SRPS została sporządzona przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Boćkach przy wykorzystaniu własnych materiałów sprawozdawczych, analiz, doświadczenia, wiedzy i kompetencji z zakresu polityki społecznej a także pozyskane z innych instytucji i jednostek organizacyjnych w tym z Powiatowego Urzędu Pracy w Bielsku Podlaskim, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku Podlaskim, Komendy Powiatowej Policji w Bielsku Podlaskim, szkół, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Boćkach, danych Głównego Urzędu Statystycznego, Urzędu Gminy w Boćkach, w tym „Raportu o stanie Gminy Boćki za 2020 rok”. Ponadto wykorzystano materiały „Diagnoza problemów społecznych Gminy Boćki 2020” sporządzoną na zlecenie Gminy Boćki przez Krajowy Ośrodek Kształcenia Administracji w Krakowie.

Diagnoza jest punktem wyjścia wszelkiej interwencji socjalnej, jest niezbędnym elementem poprawnie zaplanowanego procesu zmian. Przeprowadzone badanie miało na celu przede wszystkim zdiagnozowanie stanu społeczeństwa oraz wskazanie przyczyn obecnej sytuacji. Diagnoza społeczna bezpośrednio lub pośrednio odnosi się do stanu i sposobu zaspokajania potrzeb społecznych. Jej specyfiką jest fakt, iż koncentruje się ona na zidentyfikowaniu i opisanu takich zjawisk, które ograniczają zaspokojenie potrzeb społecznych lub stwarzają zagrożenie takiego ograniczenia. Pomaga ona zidentyfikować negatywne, nieakceptowane zjawiska, a także niezaspokojone potrzeby i oczekiwania mieszkańców. W/w diagnoza społeczna miała na celu ukazanie skali problemów społecznych na terenie gminy.

Zakres działań badawczych odnosił się do zidentyfikowania następujących kwestii:

- zidentyfikowania przyczyn lub czynników wywołujących sytuacje problemowe,
- określenie skali oraz zakresu problemów uzależnień,
- zidentyfikowania skutków występujących problemów,
- pokazanie rozwiązań mających na celu wyjaśnienie sytuacji problemowej lub złagodzenie jej skutków,
- zidentyfikowania problemów uzależnień wśród różnych grup (dzieci, młodzieży, dorosłych mieszkańców).

Zakres prac badawczych odnosił się do zdiagnozowania problemów: alkoholowego, narkotykowego, nikotynowego, przemocy, ubóstwa, niepełnosprawności. Istotą badania było poznanie opinii i postaw mieszkańców względem w/w wybranych problemów społecznych. W tym celu zdecydowano się na przeprowadzenie trzech badań, zrealizowanych wśród dwóch grup społecznych: dorosłych mieszkańców i uczniów szkoły podstawowej.

W badaniach zastosowano triangulację technik badawczych polegającą na pozyskiwaniu informacji z różnych środowisk. Diagnozę problemów społecznych na terenie Gminy Boćki rozpoczęto od przeprowadzenia badań wśród uczniów klas podstawowych oraz dorosłych mieszkańców. Zostały one

wykonane zgodnie z metodologią ilościową, za pomocą metody PAPI (wywiad bezpośredni realizowany przy użyciu papierowej ankiety) oraz badanie ankietowe za pomocą ankiety internetowej (CAWI).

Badania zostały przeprowadzone w miesiącach wrzesień – październik 2020 roku. W badaniu łącznie wzięło udział 195 osób (100 mieszkańców, 88 uczniów szkoły podstawowej oraz 7 sprzedawców alkoholu). Kwestionariusz ankiety składał się z pytań zamkniętych jednego lub wielokrotnego wyboru. Ankieta wypełniana była samodzielnie, co miało niebagatelną rolę w badaniu postaw i opinii względem delikatnych kwestii. Wyniki przedstawione w raporcie mają charakter procentowy.

3.1 Edukacja

Nieodłącznym i niezbędnym czynnikiem oraz elementem związanym z kulturą, siłą rozwoju ekonomicznego gminy, standardem życia jej mieszkańców jest niewątpliwie rozwój szkolnictwa.

Szkoły są placówkami publicznymi prowadzącymi bezpłatne nauczanie i wychowanie w zakresie ramowych planów nauczania uwzględniając podstawy programowe kształcenia. Współczesne kształcenie i wychowanie w placówkach oświatowych ma służyć rozwijaniu u młodzieży poczucia odpowiedzialności oraz poszanowania ojczyzny i jej dziedzictwa kulturowego. Nie należy pomijać także uznania dla wartości kultur Europy i świata. Szkoła powinna być miejscem, gdzie każdemu uczniowi daje się możliwość rozwoju, przygotowania do wypełniania obowiązków rodzinnych i obywatelskich w atmosferze sprawiedliwości, demokracji i wolności. Podejmując reformę szkolnictwa w 1999 roku zakładano, iż system edukacji ma być drogą do osiągnięcia trzech głównych celów: podniesienia poziomu edukacji społeczeństwa, wyrównania szans edukacyjnych oraz sprzyjać poprawie jakości edukacji.

Szkoła powinna zapewnić odpowiednie warunki rozwoju każdej jednostce. W swojej idei powinna przekazywać wartości i doświadczenia oraz być miejscem, gdzie uczeń pozna siebie, zaspokoi swoje potrzeby edukacyjne oraz odpowiednio pokieruje swoją ścieżką życiową.

Placówki oświatowe spełniają funkcje, których realizacja służy przygotowaniu młodzieży do wielostronnego rozwoju i aktywności. Główne z nich to:

- przygotowanie do życia w społeczeństwie, dzięki któremu uczeń stanie się świadomym obywatelem, członkiem społeczeństwa demokratycznego oraz człowiekiem uspołecznionym,
- przygotowanie do życia indywidualnego, czyli nabycie przez ucznia wiedzy i doświadczeń z różnych dziedzin, opanowania komunikacji językowej, szanowanie zdrowia oraz rozwijanie zainteresowań,
- przygotowanie do życia w kulturze, które przejawia się w nabyciu wiedzy z dziedziny literatury, sztuki, czy muzyki; szkoła umożliwi uczniowi także uczestniczenie w kołach zainteresowań, uczęszczanie do kina, teatru, na wycieczki,
- przygotowanie do życia w środowisku, niosące wiedzę na temat ekologii, włączające młodzież do aktywnego działania na rzecz ochrony środowiska oraz kształtujące odpowiedzialność za otaczające środowisko,
- przygotowanie do życia zawodowego, czyli zaopatrzenie ucznia w wiedzę na temat zawodów,

charakteru pracy oraz kształcenia zawodowego.

Szkoła, jako miejsce, gdzie młody człowiek kształtuje swoją tożsamość i pozyskuje wiedzę na temat otaczającego go świata, powinna zadbać o doświadczoną kadrę, dostosowaną do wieku uczniów infrastrukturę oraz dać możliwość wszechstronnego rozwoju ucznia.

Współczesny model szkoły propaguje obraz nauczyciela nastawionego na innowacyjne sposoby nauki, nie tylko takiego, który uczy, ale również opiekuje się uczniami. Dla nich samych, jak również dla ich rodziców, ważne jest bezpieczeństwo zapewniane przez placówkę. Dzięki zwróceniu uwagi na ucznia i jego potrzeby może on czuć się w szkole pewnie, bezpiecznie, może rozwijać swoje pasje i zainteresowania, uczyć się szacunku i sam jest szanowany. Placówki szkolne oferują uczniom możliwość skorzystania z świetlic szkolnych, w których mogą wykorzystać pomoc nauczycieli dyżurujących w nadrobieniu zaległości. Mogą także skorzystać z dostępnych gier edukacyjnych, itp.

Wszelkiego rodzaju opieka świadczona przez szkołę wspiera ucznia w kształtowaniu jego osobowości. Nie należy zapominać, że dzisiaj wiele rodzin boryka się z niskim statusem materialnym. Dzieci i młodzież wstydzą się swojej sytuacji rodzinnej, zamykają się w sobie. W świecie rosnącej agresji, patologii, problemów rodzinnych uczeń nie może pozostać sam. Każdy młody człowiek ma możliwość skorzystania z porad pedagoga szkolnego, który wysłucha i postara się znaleźć odpowiednie rozwiązanie problemu. Pożądane jest również aby uczeń w jego problemach wspierał psycholog. Szkoły w rozwiązywaniu problemów współpracują także z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi. Szkoły oferują również dożywanie dzieci.

Placówki szkolne powinny kusić nie tylko szeregiem zajęć pozalekcyjnych, ale przede wszystkim odpowiednio wykształconą kadrą, nastawioną na zrozumienie ucznia, jego problemów, zauważenie, że jest podmiotem procesu dydaktycznego. Zapewnienie mu poczucia bezpieczeństwa to połowa sukcesu wychowawczego. Współdziałanie z rodziną i władzami lokalnymi w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej powinno stać się działaniem powszednim.

Instytucjami realizującymi zadania w obszarze edukacyjnym w gminie są Szkoła Podstawowa w Boćkach oraz Szkoła Podstawowa w Andryjankach. Na terenie gminy nie ma publicznych szkół ponadpodstawowych, nie ma także żłobków ani prywatnych podmiotów działających w zakresie opieki nad dziećmi do lat 3. Są trzy placówki wychowania przedszkolnego z liczbą dzieci 113.

Uczniowie szkół podstawowych

<i>Rok szkolny</i>	<i>2017/2018</i>	<i>2018/2019</i>	<i>2019/2020</i>
<i>Liczba uczniów szkół podstawowych</i>	<i>214</i>	<i>256</i>	<i>255</i>
<i>Liczba uczniów gimnazjów</i>	<i>62</i>	<i>26</i>	<i>0</i>

Źródło: GUS

Jak wynika z danych liczba uczniów ma tendencje malejące, na co niewątpliwie wpływ ma sytuacja demograficzna Gminy Boćki. Liczba dzieci zmniejszyła się w ciągu ostatniego roku szkolnego o 27 uczniów. W obu szkołach jest 20 oddziałów. Kadre pedagogiczną stanowi 52 nauczycieli.

Gmina Boćki zapewnia aktualnie dowóz dzieci do szkół i przedszkoli znajdujących się na terenie gminy – (110 uczniów do SP w Boćkach i 41 do SP w Andryjankach) oraz zapewnia dowóz 9 uczniom niepełnosprawnym do Zespołu Szkół Specjalnych w Bielsku Podlaskim.

Obok podstawowych zadań edukacyjnych przedszkola i szkoły wypełniają też funkcje opiekuńcze oraz zapewniają aktywność fizyczną i rekreację na placach zabaw i boiskach. Zaplecze sportowe przy szkole w Boćkach stanowią sala gimnastyczna oraz boiska na zewnątrz szkoły, w tym kompleks typu „Orlik”.

W placówkach, oprócz realizowanej podstawy programowej dzieci i młodzież uczestniczy także w zajęciach dodatkowych. Szkoły podstawowe prowadziły zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze z różnych przedmiotów i kół zainteresowań. w tym: zajęcia rozwijające kreatywność, SKS, Młodzieżowa Drużyna Pożarnicza, chór.

Po dokonaniu diagnozy i rozeznaniu potrzeb uczniów, w placówkach organizowane są zajęcia mające na celu zwiększenie szans edukacyjnych uczniów zdolnych i mających problemy to jest: zajęcia wyrównawcze, w tym z przedmiotów: język polski, matematyka, zajęcia logopedyczne, korekcyjno-kompensacyjne, terapeutyczne, rozwijające kompetencje społeczno-emocjonalne, w tym umiejętności komunikacyjne.

Ponadto placówki edukacyjne włączają się w lokalne, wojewódzkie i krajowe programy:

- zdrowotne: Program dla szkół: Owoce i warzywa w szkole, Szklanka mleka, Śniadanie daje moc, Trzymaj Formę, Żyj smacznie i zdrowo;
- profilaktyczne, ekologiczne: Zachowaj Trzeźwy Umysł, Postaw na Rodzinę, Narkotyki? To mnie nie kręci, Odpowiedzialność prawna nieletnich, Debata, Program domowych detektywów – Jaś i Małgosia na tropie, Apteczka Pierwszej Pomocy Emocjonalnej, Szkoła Pozytywnego Myślenia, zbiórka zakrętek, baterii;
- z zakresu bezpieczeństwa: Bezpieczny Puchatek, Ratujemy i uczymy ratować, Bezpieczna droga do szkoły, Bezpieczne ferie, Bezpieczne wakacje.

Nauczyciele kształtują wśród młodzieży postawy charytatywne i propagują ideę wolontariatu poprzez uczestnictwo w różnych akcjach charytatywnych np. zbiórka karmy dla schroniska „Ciapek”, zbiórka słodyczy dla dzieci z niepełnosprawnościami intelektualnymi w ZOL w Bacikach Średnich, zbiórka pieniężna dla Kubusia Suchodoły, akcja pn. „Wesołych Stópek” – zbiórka skarpetek z motywami świątecznymi dla dzieci przebywających na Oddziale Dziecięcym Uniwersyteckiego Szpitala Dziecięcego w Białymstoku oraz w Rodzinnym Domu Dziecka w Krasnem. Zbiórka kartridżów – umowa z Towarzystwem Opieki nad Zwierzętami w Polsce, pomoc trafi w postaci karmy. Szkoły współpracują z fundacją Dziełni i Waleczni. Szkoły prowadzą szkolne koła Caritas, drużyny harcerskie. Placówki te nie tylko realizują zadania opiekuńcze i edukacyjne, ale również wdrażają programy profilaktyczne oraz w znaczący sposób mogą wpływać na przeciwdziałanie problemom społecznym.

Oprócz kadry przedmiotowej w Szkole Podstawowej w Boćkach zatrudniony jest pedagog,

psycholog, logopeda. Wspierają oni edukację dzieci, w tym z niepełnosprawnościami. W roku szkolnym 2020/2021 w szkołach kształciło się 2 dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności w stopniu lekkim, 2 dzieci z orzeczeniem o afazji i 1 dziecko z orzeczeniem o niepełnosprawności ruchowej. Opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej posiadało 29 uczniów.

W celu wsparcia specjalistycznego dla uczniów, nauczyciele podnoszą swoje kwalifikacje w ramach studiów podyplomowych i certyfikowanych szkoleń, warsztatów, szkoleń wewnętrznych i zewnętrznych.

Placówki organizują warsztaty i szkolenia edukacyjne dla rodziców, w 2019 r. z tematów: Profilaktyka uzależnień, Przemoc i agresja, w 2021 r. z tematów: Przemoc rówieśnicza, cyberprzemoc, przemoc domowa.

Szkoły, w związku z dużą liczbą dzieci korzystających ze świetlic szkolnych oraz dzieci dojeżdżających zapewniają dzieciom ciepłe posiłki. Obie szkoły dysponują stołówkami do wydawania posiłków.

Od lat placówki współpracują z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Boćkach w zakresie dożywiania. Dzieci uczące się w szkołach ponadpodstawowych i w szkole specjalnej również objęte są programem dożywiania „Posiłek w szkole i w domu”. Łącznie w 2019 roku z dożywiania skorzystało 86 uczniów, w 2020 roku z dożywiania w ramach programu wieloletniego skorzystało 72 dzieci. Był to rok specyficzny ponieważ przez większość roku szkolnego zajęcia odbywały się w trybie zdalnym.

3.2 Kultura

Instytucjami realizującymi działania z powyższego zakresu są Gminny Ośrodek Kultury w Boćkach i Gminna Biblioteka Publiczna.

Gminny ośrodek kultury jest samorządową instytucją kultury. Podstawowym zadaniem jest zaspakajanie potrzeb społeczeństwa gminy poprzez tworzenie, upowszechnianie i ochronę kultury oraz sztuki. Gminny Ośrodek Kultury podejmuje inicjatywy zmierzające do ułatwienia społecznej integracji i pobudzania aktywnego, kreatywnego uczestnictwa wszystkich grup wiekowych i zawodowych mieszkańców w środowisku lokalnym. Stwarza warunki do samorealizacji dzieci i młodzieży oraz całym rodzinom możliwości interesującego spędzenia wolnego czasu, co służy wzmocnieniu więzi rodzinnych. Organizuje spotkania i imprezy o różnej tematyce, a także wystawy i konkursy. Rok 2020 był rokiem trudnym z powodu pandemii Covid-19 ponieważ część zajęć skierowanych do dzieci i rodzin odbywała się online.

Zorganizowano dla dzieci m.in. warsztaty ceramiczne, zajęcia lalkarskie, z robotyki, plastyczne, wyjazdy do Białegostoku na lodowisko, do parku trampolin, do teatru dramatycznego, do muzeum wojska, do parku linowego.

GOK zorganizował konkursy: z okazji Dnia Matki „Bez Mamy Rady Nie Damy”, internetowy konkurs fotograficzny dotyczący dbania i pielęgnowania więzi między dziećmi a rodzicami, konkurs recytatorski którego idea była przygotowanie wiersza dla swojego nauczyciela i przesłanie nagrania pt. „Złota Zgłoska”,

Pracownicy GOK-u spotykali się z dziećmi w świetlicach wiejskich, w tym. z okazji Dnia Dziecka, na zabawach z animatorami z teatru THE MASK umilając czas wolny w ramach akcji „My się nie nudzimy, my się

bawimy” – dzieci uczestniczyły aktywnie w grach i zabawach ruchowych, integracyjnych, tworzyły mural. W czasie wakacji zorganizowano szereg ciekawych warsztatów, w tym umysł i ciało, muzyczne, filmowe, teatralne, gry plenerowe, warsztaty pod nazwą „Cyrk na kółkach”, ceramiczne, malarstwa, cyrkowe, rzeźby interaktywnej i sztuki lalkarskiej, modelarskie. Efektem warsztatów teatralno-muzyczno-filmowych był teledysk i piosenka pt. „Możemy wszystko”. Z udziałem lokalnej społeczności odbył się plenerowy spektakl teatralny „NOE” oraz „Dziadek”, odbyło się kino plenerowe Bocian, w tym wyświetlano film dla dzieci. Organizowano dzieciom pozalekcyjne zajęcia modelarskie, taneczne HIP-HOP, ceramiczne, plastyczne, dla małych pasjonatów klocków lego odbyły się zajęcia z robotyki. Kolejnym działaniem GOK-u była akcja mikołajkowa „Mikołajki w Twoim domu! Czyli zaprosz Mikołaja do swojego domu”. W odpowiedzi na listy, wierszyki, zdjęcia oraz filmy video Mikołaj odwiedził i rozwiózł paczki dzieciom z terenu gminy. „W oczekiwaniu na święta” przygotowano zabawę – codziennie od 1 do 24 grudnia o 14,00 mieszkańcy mogli „otworzyć okienko” z nowym zadaniem do wykonania. W ramach działań online powstał także pomysł na „teatralne Wieczorynki online” publikowane w niedzielę oraz 23 grudnia o godz. 19,00.

Organizowane są coroczne imprezy, m.in. Ekumeniczny wieczór kolęd, Dzień Kobiet, Dzień Ojca i Matki, Dzień Edukacji Narodowej.

W bieżącym roku powstały krótkie filmy w tym, z okazji Dnia Działacza kultury z cyklu „Wspomnień Czar” o byłej długoletniej dyrektor GOK, kolejny upamiętniający rocznicę Konstytucji 3 Maja. Dla uczczenia 100 rocznicy urodzin Jana Pawła II zorganizowano wspólne śpiewanie pieśni Barka.

Ogłoszono konkurs dla mieszkańców gminy „Działania na rzecz klimatu”, konkurs fotograficzny „Jesień w mojej wsi”. Ośrodek włącza się w liczne akcje i zbiórki charytatywne. Boćkowski GOK był też inicjatorem akcji „Boćkowskie Babeczki szyją maseczki” – akcja we współpracy z kołami gospodyń wiejskich. Odbył się także konkurs „Kulinarne szranki Kół Gospodyń Wiejskich” wraz z członkami Klubu Senior+ w Dubnie. Celem projektu była wspólna integracja KGW, wydanie książki kucharskiej oraz przekazanie młodym pokoleniom wiedzy młodym pokoleniom o przygotowywaniu potraw tradycyjnych.

Odbywają się próby zespołu folklorystycznego „Klekociaki”, spotkania Klubu Seniora „Róże Jesieni”. Seniorzy przygotowują własny repertuar kabaretowo-humorystyczny, złożony z piosenek i scenek rodzajowych, który cieszy się uznaniem na spotkaniach okolicznościowych w Gminie Boćki. Seniorzy swój repertuar prezentują także poza granicami gminy. Jest to bardzo dobra forma integracji społecznej osób starszych.

Gminna Biblioteka Publiczna w Boćkach realizuje takie zadania jak gromadzenie, opracowywanie materiałów bibliotecznych, wypożyczanie księgozbioru, udostępnianie zbiorów na miejscu oraz promowanie czytelnictwa. Wyposażona jest w stanowiska komputerowe, przy których każdy może bezpłatnie skorzystać z Internetu. Księgozbiór biblioteki liczył na koniec 2020 roku 14.709 woluminów. Posiada na stanie 46 audiobooków zaliczanych do zbiorów specjalnych. Zarejestrowanych było 442 czytelników.

Bibliotekarki organizują lekcje biblioteczne i spotkania dla dzieci. W czasie ferii zimowych

zorganizowane zostały dzieciom z miejscowości Wygonowo różne gry i zabawy, dzieci wykonywały prace plastyczne, m.in. tulipany metodą origami, róże z krepiny do ozdabiania palm wielkanocnych, prowadzone były zajęcia z wykorzystaniem teatru kamishibai (teatr ilustracji). Organizuje się akcje zachęcające rodziców do odwiedzania biblioteki z dziećmi i codziennego czytania dzieciom, w tym „Mała książka, wielki czytelnik”, konkursy online „Poszukiwana, Poszukiwany”, „Poszukiwana, Poszukiwany – Harry Potter”.

Biblioteka w Boćkach uczestniczyła w konkursie Biblioteka Bezglutenowa. Za napisanie wiersza o tematyce glutenu, celiakii lub diety bezglutenowej otrzymała książki z tego zakresu.

Gminna Biblioteka Publiczna w Bockach na miarę swoich możliwości nadal będzie kontynuowała swoją dotychczasową pracę oraz będzie starała się sprostać nowym wymaganiom. Pracownicy uczestniczą w licznych szkoleniach, webinarjach, warsztatach, zamierzają pozyskiwać granty w projektach skierowanych do bibliotek publicznych, odpowie na bieżące zapotrzebowanie Użytkowniczek i Użytkowników biblioteki. Ze swoimi działaniami wychodzi do świetlic wiejskich, do szkół, współpracuje z Gminnym Ośrodkiem Kultury w Boćkach, bierze udział w przygotowywaniu i realizacji imprez kulturalnych w gminie, uczestniczy w akcjach charytatywnych. W 2020 roku w bibliotece zatrudnione było 2 osoby realizujące powyższe przedsięwzięcia oraz pracownik administracyjny w wymiarze 1/8 etatu.

3.3 Ochrona zdrowia, zabezpieczenie potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych

Podstawową opiekę zdrowotną, realizowaną w ramach kontraktu z NFZ, na terenie Gminy Boćki zapewnia Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Alma-Med” s.c. Zatrudnionych jest 3 lekarzy rodzinnych, 3 pielęgniarki i 1 położna. Dodatkowo w ramach usług komercyjnych placówka oferuje konsultacje ginekologa, kardiologa, fizjoterapeuty, lekarza medycyny estetycznej, doradcy laktacyjnego, dietetyka. W przychodni działa gabinet USG, punkt pobrań badań laboratoryjnych. W ramach współpracy z ośrodkiem akademickim i wiodącymi ośrodkami klinicznymi prowadzi placówka szereg programów profilaktycznych. Ponad 70% mieszkańców Gminy korzysta z usług placówki ale również z usług korzystają mieszkańcy innych gmin, w tym z powiatu bielskiego i siemiatyckiego.

Dominujące choroby to: choroby układu krążenia (nadciśnienie tętnicze, niewydolność serca, choroba niedokrwienna serca), cukrzyca typu 2 i otyłość, nikotynizm, przewlekła obturacyjna choroba płuc, choroba zwyrodnieniowa wielostawowa. Problemem jest też niski udział mieszkańców w programach profilaktycznych, koordynowanych przez ośrodki zewnętrzne (cytologia, mammografia, kolonoskopia). Są to jednostki chorobowe, których rozkład podobny jest w całej populacji Polski. To, co wyróżnia naszą gminą (i szerzej województwo) negatywnie, to niska frekwencja w narodowym programie szczepień przeciwko Covid-19.

Mieszkańcy gminy z usług medycznych korzystają także w placówkach znajdujących się poza naszą gminą. Bariery często są niedogodne połączenia komunikacyjne, a czasami także ich brak, zwłaszcza w okresie wakacyjnym. Sytuacja ta jednak nie stanowi zagrożenia dla poziomu bezpieczeństwa publicznego.

Na terenie gminy mieszkańcy mają możliwość skorzystania z 1 apteki oraz z 2 gabinetów stomatologicznych.

Współczesne systemy ochrony zdrowia kładą coraz większy nacisk na promocję zdrowia, której istotą jest tworzenie warunków do zachowania zdrowia poprzez oddziaływanie na postawy, styl życia i otoczenie człowieka. W Polsce można dostrzec pierwsze elementy takiego podejścia do problematyki ochrony zdrowia (jak chociażby społeczne kampanie reklamowe), jednak wciąż najważniejszym problemem pozostaje powszechna dostępność do usług medycznych i ich ciągłość. Wśród problemów zdrowotnych pojawia się utrudniony dostęp do świadczeń medycznych specjalistycznych, w tym dla dzieci. Przyczyną tych problemów są kolejki, odległe terminy wizyt, brak bazy diagnostycznej w zakresie ochrony zdrowia, brak wystarczającej kadry specjalistycznej, punktu pomocy/konsultacji, niechęć do leczenia, brak motywacji.

Istnieje problem z pozyskaniem jednorodnych pod względem metodologicznym danych dotyczących osób niepełnosprawnych w Polsce, w związku z czym trudno jest je porównywać. Dane dotyczące osób niepełnosprawnych prawnie i biologicznie zbierane są w ramach przeprowadzanych z określoną częstotliwością narodowych spisów powszechnych (w Polsce co 10 lat). Wyniki spisu ludności 2011 roku wykazały wstępnie, że liczba osób, które zadeklarowały ograniczenie zdolności do wykonywania zwykłych czynności podstawowych dla swojego wieku i/lub posiadały ważne orzeczenie kwalifikujące je do zaliczenia do zbiorowości osób niepełnosprawnych wynosiła 4 697,5 tys., co stanowiło 12,2% ludności kraju, wobec 14,3% w 2002 r. Należy w tym miejscu podkreślić, iż w związku z dobrowolnym charakterem pytań dotyczących niepełnosprawności blisko 1,5 mln respondentów odmówiło udzielenia odpowiedzi. Można przypuszczać, że w tej zbiorowości znajdują się osoby niepełnosprawne, które mogą posiadać udokumentowane orzeczenie, jednak nie chciały udzielić odpowiedzi na pytania formularza w części dotyczącej niepełnosprawności.

Innego rodzaju statystyk dostarczają wyniki kwartalnego reprezentacyjnego Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) realizowanego w ramach działalności Głównego Urzędu Statystycznego. Dane te wskazują, że populacja osób niepełnosprawnych prawnie w wieku 16 lat i więcej w Polsce w 2018 r. liczyła 3.040 tys., co stanowiło 10,0% ogółu populacji osób w tym wieku objętej zakresem BAEL. Mężczyźni stanowili 50,4% populacji osób z potwierdzoną prawnie niepełnosprawnością (1 532 tys. osób), a kobiety 49,6 % (1 508 tys. osób). 62,3% osób niepełnosprawnych mieszkało w miastach, a 37,7% na obszarach wiejskich. Liczba osób niepełnosprawnych prawnie w wieku produkcyjnym według tzw. ekonomicznych grup wieku (18-59 dla kobiet i 18-64 dla mężczyzn) wynosiła 1 625 tys., co stanowiło 7,6% ludności Polski w tej grupie. Największą grupę wśród osób z prawnie potwierdzoną niepełnosprawnością stanowiły osoby w wieku 65 lat i więcej – 1 190 tys., najmniej liczne w tej zbiorowości były najmłodsze grupy wiekowe 16-24 lata – 93 tys. Według danych Elektronicznego Krajowego Systemu Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności na koniec IV kwartału 2019 roku orzeczenie o niepełnosprawności do 16. r. ż. posiadało 298 065 osób, natomiast na koniec II kwartału 2020 r. – 291 676 osób.

Problem niepełnosprawności nie dotyczy wyłącznie samych osób z niepełnosprawnościami, ale również ich rodzin i osób wspierających. Wsparcie to absorbuje rodziny, które często rezygnują z własnej

aktywności zawodowej, by zatroszczyć się o bliską osobę. Konieczność świadczenia całodobowego wsparcia jest zadaniem niezwykle wyczerpującym nie tylko fizycznie, ale też psychicznie.

W związku z tym przyjęto w Polsce szereg działań o charakterze programowym i legislacyjnym. Opracowano Program kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”. W 2019 roku utworzono Solidarnościowy Fundusz Wsparcia Osób Niepełnosprawnych, obecnie Fundusz Solidarnościowy (FS). Programem w ramach w/w funduszu jest program „Opieka wytchnieniowa”, którego głównym celem jest wsparcie członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę – poprzez możliwość uzyskania doraźnej, czasowej pomocy w formie usługi opieki wytchnieniowej w ramach pobytu dziennego w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej, ośrodka wsparcia, czy w innej placówce, która otrzyma pozytywną opinię gminy/ powiatu realizującego program. Gmina Boćki nie przystępowała dotychczas do realizacji w/w programu.

Następna formą wsparcia kierowanego do osób z niepełnosprawnościami jest Program „Usługi opiekuńcze dla osób niepełnosprawnych”. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Boćkach realizował usługi opiekuńcze w 2020 roku dla 6 osób, w 2021 realizuje dla 5 osób w ramach środków własnych gminy. W większości opieka nad osobami chorymi, starszymi czy niepełnosprawnymi organizowana jest samodzielnie przez członków rodziny. Nie były świadczone specjalistyczne usługi opiekuńcze czy też usługi dla osób dorosłych z zaburzeniami psychicznymi. Realizowane są specjalistyczne usługi opiekuńcze dla 2 dzieci z zaburzeniami psychicznymi.

Od 2000 roku przy SP ZOZ w Bielsku Podlaskim funkcjonuje Zakład Opiekuńczo-Leczniczy, który udziela całodobowych świadczeń zdrowotnych obejmujących leczenie, pielęgnację i rehabilitację osób przewlekle i obłożnie chorych, które zakończyły hospitalizację. Najczęściej są to pacjenci po przebytych udarach, wylewach, zawałach, urazach mechanicznych. Celem jest przywrócenie pacjentowi jak największej sprawności fizycznej lub psychicznej, która w przyszłości pozwoli na samodzielne funkcjonowanie w warunkach domowych. Dla potrzeb pacjentów zatrudniony jest logopeda, terapeuta zajęciowy, psycholog, rehabilitant. Mieszkańcy korzystają z w/w formy wsparcia, jednakże barierą jest często długi okres oczekiwania na wolne miejsce.

Osoby wymagające całodobowej opieki, którym wprowadzenie usług opiekuńczych nie zabezpieczyło by potrzeb lub rodzina nie może ich zapewnić w wystarczającym zakresie, kieruje się do domów pomocy społecznej. W 2020 roku 9 mieszkańców z Gminy Boćki przebywało w domach pomocy społecznej, za których pobyt gmina ponosiła odpłatność. Aktualnie w domach pomocy społecznej nadal przebywa 9 mieszkańców.

W odpowiedzi na istniejącą potrzebę, związaną z trudnościami w funkcjonowaniu osób z niepełnosprawnościami w codziennym życiu, w ramach FS realizowany jest Program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”. Program zapewnia usługę asystenta w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym osoby niepełnosprawnej w stopniu znacznym lub umiarkowanym. Gmina Boćki dotychczas również nie realizowała w/w programu, brak było zgłaszanych potrzeb.

Odpowiedzią na potrzebę uzupełnienia systemu wsparcia osób z niepełnosprawnościami o dodatkowe usługi w postaci zapewnienia możliwości zamieszkania w formie pobytu dziennego lub całodobowego jest program „Centra opiekuńczo-mieszkalne”. Program daje możliwość tworzenia i utrzymania placówek pobytu osób z niepełnosprawnościami. Aktualnie potrzeby w tym zakresie na terenie gminy nie występują.

Niezależne życie to nie tylko likwidowanie barier czy odpowiednie usługi opiekuńcze, ale również aktywność rekreacyjna i sportowa. Problemem jest brak regulacji do funkcjonowania przedsięwzięć o tym charakterze w każdej gminie.

Niezwykle trudno jest dotrzeć do osób niepełnosprawnych, starszych i zachęcić je do włączenia się w życie społeczne. Wynika to przede wszystkim z barier wewnętrznych, zamkniętej postawy, „braku odwagi” i niechęci do korzystania z pomocy.

Od 2020 roku w Gminie Boćki funkcjonuje Klub „Senior” w Dubnie, który zapewnia atrakcyjną ofertę zajęć dla seniorów w wieku powyżej 60 roku życia. Od 2021 roku rozpoczął funkcjonowanie kolejny Klub „Senior” w Nurcu. Kluby dysponują 25 miejscami dla seniorów, działają w strukturze ośrodka pomocy społecznej. Pracą klubu kieruje kierownik, zajęcia organizuje instruktor do spraw kulturalno-zawodowych. Zadaniem placówki jest organizowanie czasu wolnego osobom starszym w sposób zapobiegający ich marginalizacji i wykluczeniu społecznemu, poprzez m.in. zaspakajanie ich potrzeb towarzyskich, kulturalnych, upowszechnianie zdrowego trybu życia, polepszanie sprawności manualnej i ruchowej, propagowanie różnych form działalności twórczej, wspieranie rozwoju zainteresowań, promowanie aktywnego starzenia się.

Dużym problemem osób niepełnosprawnych i ich rodzin jest niewystarczający dostęp do informacji o istniejących możliwościach wsparcia, jakie mogą otrzymać osoby niepełnosprawne. Dodatkowo, ze względu na częste zmiany przepisów, rodziny osób niepełnosprawnych nie orientują się w warunkach korzystania z uprawnień wynikających z niepełnosprawności. Problemem jest wymiana informacji między osobami, które są w podobnej sytuacji. Niektórzy opiekunowie osób zależnych, nie widzą możliwości spotykania się z osobami, które są w podobnej sytuacji. Jest to spowodowane brakiem czasu, brakiem możliwości pozostawieniem osoby wymagającej pomocy pod opieką kogoś innego, trudno jest także zmienić mentalność osób.

Opiekunowie osób starszych, niepełnosprawnych korzystają finansowo z wsparcia w ramach ustawy z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych. Urząd Gminy w Boćkach wypłaca osobom niepełnosprawnych świadczenia wynikające z niepełnosprawności

Świadczenia wypłacane przez Urząd Gminy w Boćkach związane z niepełnosprawnością

<i>Wyszczególnienie</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>
<i>Liczba osób uprawnionych do zasiłku pielęgnacyjnego</i>	<i>75</i>	<i>75</i>
<i>Liczba osób uprawnionych do świadczenia pielęgnacyjnego</i>	<i>10</i>	<i>11</i>

<i>Liczba osób uprawnionych do zasiłku dla opiekuna</i>	4	3
<i>Liczba osób uprawnionych do specjalnego zasiłku opiekuńczego</i>	6	6

Liczba osób niepełnosprawnych uprawnionych do zasiłku pielęgnacyjnego ze względu na niepełnosprawność lub wiek

<i>Wyszczególnienie</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>
<i>Liczba osób uprawnionych do zasiłku pielęgnacyjnego do lat 16</i>	14	15
<i>Liczba osób uprawnionych do zasiłku pielęgnacyjnego powyżej lat 16 ogółem:</i>	61	59
<i>w tym z orzeczonym znacznym stopniem niepełnosprawności</i>	22	18
<i>w tym z orzeczonym umiarkowanym stopniem niepełnosprawności</i>	39	41
<i>Liczba osób pobierających zasiłek pielęgnacyjny dla osób powyżej 75 r.ż</i>	0	1
<i>Razem</i>	75	75

Na terenie gminy liczba osób starszych i niepełnosprawnych jest duża w związku z tym potrzeby w zakresie opieki medycznej i pomocy społecznej stanowią poważnie wyzwanie dla organizatorów pomocy.

Na terenie Gminy Boćki brak jest dziennych domów pomocy społecznej, środowiskowych domów samopomocy, domów pomocy społecznej prowadzonych przez gminę lub na zlecenie gminy.

3.4 Rynek pracy i bezrobocie

Praca jest źródłem dochodów ludzi, dzięki niej mogą kupować towary i usługi niezbędne do zaspakajania zarówno podstawowych potrzeb, jak i tych wyższego rzędu. Jednak praca sama w sobie jest także dość często źródłem bezpieczeństwa, przynależności, uznania i samorealizacji. Osoba bezrobotna jest nie tylko zagrożona ubóstwem, lecz także pozbawiona ważnego środowiska społecznego.

Zmieniająca się sytuacja gospodarcza w Polsce wpływa również na rynek pracy i zatrudnienie na terenie powiatu bielskiego i Gminy Boćki.

Gmina Boćki położona jest w rejonie produkcji rolniczej, użytki rolne stanowią 69% powierzchni, lasy około 20,0% powierzchni.

W gminie Boćki na 1000 mieszkańców pracuje 53 osób, 74,5% wszystkich pracujących stanowią kobiety, 25,5% stanowią mężczyźni. Podczas gdy w województwie wskaźnik ten wynosi 201 a w kraju 235. Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców 77 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin a 18 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy. Tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi – 59.

W 2019 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie wyniosło 5.295,45zł, co odpowiada 102,20% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce (5.182zł), w województwie podlaskim przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto wynosiło 4.576zł.

44,2% aktywnych zawodowo mieszkańców pracuje w sektorze rolniczym, 28% w przemyśle i budownictwie, a 9,7% w sektorze usługowym oraz 1,3% pracuje w sektorze finansowym.

Zgodnie ze stanem na dzień 31.12.2020 roku według rejestru REGON, w Gminie Boćki zarejestrowanych było ogółem 229 podmiotów gospodarczych, z czego 174 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tymże roku zarejestrowano 21 nowych podmiotów a 9 wyrejestrowano. Najwięcej jest bo 223 mikro-przedsiębiorstw zatrudniających do 9 osób. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie najczęściej deklarowanymi działalnościami są budownictwo (36,2%) oraz handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych (17,8%). Zarejestrowanych jest 8 spółek handlowych z ograniczoną odpowiedzialnością, 5 - spółek cywilnych.

O pracę na terenie gminy jest trudno, brakuje miejsc pracy, nowych w znaczący sposób nie przybywa. Nie sprzyja to spadkowi bezrobocia, a osoby poszukujące pracę są zmuszane szukać zatrudnienia daleko od miejsca zamieszkania. Jedynym rozwiązaniem istniejącego stanu rzeczy będzie tworzenie nowych miejsc pracy, a te mogą być tworzone poprzez rozwój bądź powstanie nowych zakładów pracy.

Jednym z istotnych problemów społecznych występujących w Gminie Boćki jest bezrobocie. Bezrobocie rejestrowane w 2020 roku w gminie wyniosło 4,0% (4,6% wśród kobiet i 3,5% wśród mężczyzn). Wskaźnik dla województwa wynosi 7,8% a dla kraju 6,2%. Dane o bezrobociu na poziomie gmin są szacowane w oparciu o stopę bezrobocia rejestrowanego dla powiatu oraz porównywanie stosunku liczby bezrobotnych do ogółu ludności w wieku produkcyjnym w powiecie i gminie.

Szacunkowa stopa bezrobocia w gminie Boćki w latach 2016 – 2020

	2016	2017	2018	2019	2020
<i>gmina</i>	5,8	4,1	4,8	4,1	4,0
<i>województwo</i>	10,3	8,5	7,7	6,9	7,8
<i>Polska</i>	8,2	6,6	5,8	5,2	6,2

Gmina Boćki ma niewielki wskaźnik bezrobocia w stosunku do powiatu czy województwa. Nastąpił spadek liczby bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy. Wynika to między innymi z faktu, że jest gminą typowo rolniczą. Większość ludności prowadzi indywidualne gospodarstwa rolne.

Z powodu bezrobocia w 2020 r 15 osób samotnie gospodarujących korzystało ze świadczeń z pomocy społecznej, 6 gospodarstw 2-osobowych, 5 gospodarstw domowych o liczbie osób w rodzinach 4 i powyżej oraz w 2 gospodarstwach 3-osobowych.

Powyższe dane nie odzwierciedlają jednak skali bezrobocia. Część osób w wieku produkcyjnym nie rejestruje się jako osoby bezrobotne lub poszukujące pracy ponieważ korzystają z ubezpieczenia jako członek rodziny. Rolnicy, którzy posiadają niewielkie gospodarstwa rolne również nie mogą się zarejestrować jako osoby bezrobotne a przecież ich dochody są niewystarczające na prawidłowe funkcjonowanie. Część osób pracuje dorywczo, bez umów.

Pozostawanie bez pracy odbija się też negatywnie na psychice osób bezrobotnych. Bezrobocie wiąże się z ciągłym martwieniem się jak opłacić rachunki i ze strachem o to, co będzie dalej. Momenty załamania dotyczą też osób, które nie są długotrwale bezrobotne. Brak pracy wpływa również na relacje w rodzinie. W miarę jak pogarsza się sytuacja finansowa pojawiają się niedomówienia, konflikty. Rodzina jest często wsparciem, ale z czasem wyrozumiałość ze strony bliskich się zmniejsza. Pozostawanie bez zatrudnienia ogranicza też szanse edukacyjne dzieci zarówno tych małych jak i tych większych. Nie ma możliwości opłacenia zajęć rozwijających, nie mówiąc już o szkole czy studiach. Również kultura schodzi na drugi plan. Teoretycznie wiele rzeczy jest bezpłatnych, ale praktycznie zawsze pojawiają się jakieś dodatkowe koszty.

Poważnym czynnikiem wpływającym na aktywizację osób bezrobotnych jest długość okresu pozostawania bez pracy. Im jest on dłuższy, tym trudniej powrócić na rynek pracy. Największe problemy dotyczą osób długotrwale bezrobotnych, których rodziny zagrożone są ryzykiem dziedziczenia bezrobocia, w tym dla dzieci, które są zagrożone przejmowaniem stylu życia bezrobotnych rodziców. Dla niektórych osób bezrobocie stało się stylem życia. Systematycznie stawiają się w Urzędzie Pracy, pobierają zasiłki z pomocy społecznej i nie chcą znaleźć pracy.

Ważnym czynnikiem warunkującym znalezienie pracy jest doświadczenie zawodowe, którego brakuje naszym mieszkańcom. Osoby bezrobotne cechuje też często roszczeniowa postawa, brak odpowiedzialności i konsekwencji, a także brak umiejętności dostosowania się do wymogów rynku pracy. Dotyczy to w większej części ludzi młodych. Część osób, które rejestrują się w Urzędzie Pracy nie robi tego po to by znaleźć pracę. Są takie osoby, które potrzebują ubezpieczenia, bo mają realne ograniczenia i małe szanse na znalezienie pracy np. osoby z problemami zdrowotnymi lub młode matki, które nie mają środków by wynająć opiekunkę. Są też takie, które się rejestrują by mieć ubezpieczenie i pracować na czarno lub móc pobierać świadczenia z OPS. Problemem jest też bezrobocie ludzi zadłużonych – takich osób jest coraz więcej. Nie podejmują oni pracy z obawy, że komornik zajmie ich wynagrodzenie, wolą pracować nielegalnie.

Obecnie pracujący mieszkańcy Gminy Boćki dojeżdżają do pracy do pobliskich miast, w tym do Bielska Podlaskiego, Siemiatycz. Na terenie gminy nie ma zakładów przemysłowych, w których bezrobotni mogliby znaleźć pracę. Jedynym rozwiązaniem istniejącego stanu rzeczy będzie tworzenie nowych miejsc pracy, a te mogą być tworzone poprzez rozwój bądź powstanie nowych zakładów pracy.

Grupy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym nie biorą czynnego udziału w życiu społecznym, kulturowym czy gospodarczym.

Do wywołania motywacji do znalezienia pracy, jej zdobycia, podjęcia i utrzymania, a następnie rozwoju kariery zawodowej służyć może aktywizacja społeczno-zawodowa. Proces ten przebiega najskuteczniej gdy instytucje do tego powołane współpracują ze sobą – przekazują informacje dotyczące klientów, wzmacniają wzajemnie swoje oddziaływania, dobierają najlepsze narzędzia oraz tworzą adekwatną ścieżkę aktywizacyjną. Aktywizacją osób bezrobotnych i łagodzeniem skutków bezrobocia zajmuje się Powiatowy Urząd Pracy w Bielsku Podlaskim. Bezrobotni mogą skorzystać z różnego rodzaju

szkoleń, staży, mogą pozyskać dotację na rozwój działalności gospodarczej, mogą uczestniczyć w różnych programach. Są też świadczenia pieniężne – zasiłki dla bezrobotnych i stypendia dla osób uczestniczących w szkoleniach czy stażach. Do najbardziej skutecznych zaliczają się dotacje i staże.

Z Powiatowym Urzędem Pracy w Bielsku Podlaskim współpracuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Boćkach w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach, o możliwości udziału w projektach współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej. Ośrodek pomocy społecznej typuje także osoby bezrobotne korzystające ze świadczeń z pomocy społecznej do udziału w pracach społecznie użytecznych. W ramach prac społecznie użytecznych w 2020 roku pracowały 2 osoby bezrobotnych.

Przykładem dobrej kooperacji służb służących aktywizacji jest ekonomia społeczna. To tylko jeden ze sposobów określenia działalności gospodarczej, która łączy w sobie cele społeczne i ekonomiczne. Bywa ona określana również jako gospodarka społeczna lub przedsiębiorczość społeczna. Przykładem mogą być zakłady aktywności zawodowej, centrum integracji społecznej. Jedną z najbardziej popularnych form prawnych przedsiębiorstwa społecznego jest spółdzielnia socjalna, działająca na rzecz społecznej i zawodowej integracji jej członków.

W 2019 roku utworzone zostało Centrum Integracji Społecznej w Boćkach na potrzeby realizacji projektu partnerskiego pn. „Regionalne Innowacje Społeczne – Centra Integracji Społecznej województwa podlaskiego” realizowanego w ramach Działania 7.1 Rozwój Działań Aktywnej Integracji, Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego 2014-2020.

Celem projektu jest zwiększenie aktywności społecznej i zawodowej docelowo 60 uczestników zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, pozostającym bez zatrudnienia, niepełnosprawnym, uzależnionym i po opuszczeniu zakładu karnego. W ramach działalności prowadzona jest aktywizacja społeczna, zawodowa oraz działania środowiskowe. W 2020 roku podpisano z 20 uczestnikami indywidualne programy zatrudnienia socjalnego, w ramach których uczestnicy przez 12 miesięcy uczestniczyli w zajęciach. W ramach aktywizacji społecznej przeprowadzono m.in. zajęcia z socjoterapeutą i psychologiem, zrealizowano trening umiejętności społecznych oraz warsztaty rozwoju osobistego. W ramach aktywizacji zawodowej uczestnicy wzięli udział w zajęciach z socjoterapeutą, doradcą zawodowym, pośrednikiem pracy oraz terapeutą uzależnień a także rozpoczęli realizację kursów zawodowych. W ramach działań środowiskowych uczestnicy i ich otoczenie skorzystali z zajęć, warsztatów, kursów prowadzonych przez streetworkera/animatora lokalnego na miejscu jak też w czasie zorganizowanych wyjazdów m.in. do instytucji kultury. Aktualnie zostało zrekrutowanych kolejnych 40 uczestników z którymi prowadzone są działania jak wobec pierwszej grupy. Projekt w całości finansowany jest ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Pracy.

3.5 Zagrożenie ubóstwem

W obliczeniach zasięgu ekonomicznego ubóstwa w Polsce, prowadzonych na podstawie analizy

budżetów gospodarstw domowych, uwzględnia się trzy różne progi, mianowicie granicę ubóstwa skrajnego, relatywnego oraz tzw. ustawową granicę ubóstwa. Jak wynika z informacji GUS, po zaobserwowanym w latach 2015 – 2017 stopniowym zmniejszaniu się zasięgu ubóstwa ekonomicznego, w 2018 r. nastąpiło zahamowanie się pozytywnej tendencji. W zależności od przyjętej granicy, zasięg ubóstwa kształtował się wówczas na zbliżonym lub nieco wyższym poziomie niż w 2017 r. W 2019 r. odnotowano natomiast niewielki spadek zasięgu wszystkich trzech rodzajów ubóstwa (od 1,2 do 1,9 p. proc.). Dokonując interpretacji danych dotyczących zróżnicowania zasięgu ubóstwa należy pamiętać, że mamy w praktyce do czynienia nie z jedną jego determinantą, ale ze współwystępowaniem wielu czynników jednocześnie. Zaliczamy do nich m.in. aktywność ekonomiczną członków gospodarstw domowych, ich status na rynku pracy, wiek czy poziom wykształcenia.

Ubóstwo w różnym stopniu dotyka poszczególne grupy ludności. W ciągu ostatnich kilku lat GUS nie odnotował jednak istotnych zmian w społecznej mapie zagrożenia ubóstwem skrajnym w Polsce. Szczególnie narażone na ubóstwo skrajne w 2019 r. były gospodarstwa domowe: utrzymujące się głównie z tzw. niezarobkowych źródeł, w tym przede wszystkim ze świadczeń społecznych innych niż emerytury i renty (10,9%), rolników (9,8%), rencistów (6,3%), osób mających niski poziom wykształcenia (co najwyżej gimnazjalne – 10,1% oraz zasadnicze zawodowe – 6,4%), posiadające w swoim składzie osobę z orzeczeniem o niepełnosprawności (6,5%), z co najmniej trojgiem dzieci na utrzymaniu (5%), zamieszkujące na wsi (7,5%).

W ubóstwie skrajnym (tj. na poziomie minimum egzystencji) żyło w Polsce w 2020 roku 5,2% osób wobec 4,2% w 2019 roku. Wzrost skrajnego ubóstwa w Polsce wiąże się z wprowadzeniem od marca 2020 r. zamrożenia części gospodarki i ograniczeń w kontaktach społecznych w wyniku pandemii COVID-19. Stopa ubóstwa skrajnego wśród dzieci i młodzieży do 18 r. ż. wyniosła w ubiegłym roku ok. 6%. Największy wzrost stopy ubóstwa skrajnego jak podaje GUS odnotowano w przypadku gospodarstw domowych rolników (o niecałe 4 p. proc.).

W 2020 r. wartość wskaźnika zasięgu ubóstwa relatywnego spadła do ok. 12% (o ok. 1 pkt. proc.), a wskaźnik ubóstwa ustawowego pozostał na poziomie ok. 9%

W 2019 r. najniższe stopy ubóstwa skrajnego ze względu na główne źródło utrzymania odnotowano wśród gospodarstw domowych utrzymujących się z pracy na własny rachunek (2,4%), z wykształceniem wyższym głowy rodziny (11%), 1-osobowych (1,3%), bez dzieci (1,1%) oraz zamieszkujących w dużych miastach od 200 do 500 tys. (1,4%).

Podstawą wyznaczenia granicy ubóstwa skrajnego stanowi minimum egzystencji szacowane przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. Kategoria ta wyznacza bardzo niski poziom zaspokojenia potrzeb, a konsumpcja poniżej tego pułapu utrudnia przeżycie i stanowi zagrożenie dla psychofizycznego rozwoju człowieka. W 2019 r. stopa ubóstwa skrajnego w województwie podlaskim była równa 7%.

Uwzględnienie tzw. granicy ustawowej wskazuje na grupę osób, które zgodnie z obowiązującymi przepisami są potencjalnie uprawnione do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z pomocy

społecznej. W 2019 r. zasięg ubóstwa ustawowego w województwie podlaskim wynosił 15,7%, czyli o 0,2 p. proc. mniej niż w 2018 r.

Zastosowanie relatywnej granicy ubóstwa na poziomie 50% kwoty, którą przeciętnie miesięcznie wydają gospodarstwa domowe w Polsce, umożliwia wyodrębnienie tych rodzin i osób, których poziom konsumpcji znacząco odbiega od poziomu przeciętnego. W 2019 r. ubóstwa relatywnego doświadczało 21,8% osób w gospodarstwach domowych w województwie podlaskim. Wartość ta była niższa dokładnie o 1 p. proc. niż w roku poprzednim.

Oprócz wskaźnika zasięgu ubóstwa ekonomicznego, GUS oblicza i publikuje także wskaźnik zasięgu sfery niedostatku, które są oparte na wysokości minimum socjalnego obliczanego przez IPISS. Z danych z roku 2019 wynika, że zasięg sfery niedostatku wyniósł w Polsce 39,4% i był o niecało 2 p. proc. niższy niż w 2018 r. W województwie podlaskim uplasował się na poziomie 53,9% w porównaniu z wartością 50% w roku 2018 i 52,7% w roku 2017. Doświadczały go najczęściej te same grupy gospodarstw domowych, jak w przypadku poziomu ubóstwa skrajnego.

Z badań dotyczących określenia stopnia zagrożenia ubóstwem w powiatach województwa podlaskiego prowadzonych przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku wynikało, że w 2018 roku miasto Białystok, powiat bielski i wysokomazowiecki miał bardzo niski stopień zagrożenia ubóstwem. Bardzo wysoki poziom zagrożenia ubóstwem miał powiat sejneński, grajewski, kolneński i sokólski.

W badaniu „Diagnoza problemów społecznych” zakres prac badawczych odnosił się do zdiagnozowania również problemu ubóstwa. Ankietowani dorośli mieszkańcy ocenili jako „raczej dobre” warunki życia mieszkańców gminy - 22,00 %, „dobre” – 13,00%, „średnie” – 46,00 %. Zdaniem ankietowanych głównymi przyczynami popadania w ubóstwo są m.in. uzależnienia (62,00 %), bezrobocie (41,00 %), niedostosowanie społeczne (35,00 %), dziedziczenie ubóstwa (28,00 %), niepełnosprawność (18,00 %).

W 2020 roku głównym powodem przyznawania świadczeń z pomocy przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Boćkach było ubóstwo. Z powodu ubóstwa najwięcej korzystało gospodarstw domowych jednoosobowych - 28, w dalszej kolejności rodziny z 4 osobami i więcej - 16, następnie 2-osobowe i 3-osobowe – po 7 rodzin. Z powodu ubóstwa przyznano 2.679 świadczeń niepieniężnych, 481 świadczeń pieniężnych.

W 2019 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Gminie Boćki wynosiło 5.295zł, co odpowiada 102,20% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w Polsce (5.182zł), w województwie podlaskim przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto wynosiło 4.576zł.

3.6 Bezpieczeństwo publiczne i uzależnienia

Wśród obszaru bezpieczeństwa pojawiają się zjawiska związane z obiektywnym poczuciem ładu i porządku społecznego – realizowanego przez właściwe służby: przez straż, policję. Subiektywne odczucia,

związane są z objawami agresji, przemocy, w tym domowej, lub też niewypełnieniem obowiązków rodzicielskich czy też uzależnień od alkoholu. Brak bezpieczeństwa wywołuje niepokój i poczucie zagrożenia.

W znaczeniu potocznym uzależnienie rozumiane jest jako nabyta silna potrzeba wykonywania jakiejś czynności lub zażywania jakiejś substancji, a w szczególności alkoholu, mówimy wtedy o alkoholizmie, narkotyków - mówimy o narkomanii, leków - mamy do czynienia z lekomanią. W szerszym znaczeniu za osoby uzależnione uważa się także osoby nadużywające gier hazardowych, Internetu.

W 2020 roku w Gminie Boćki stwierdzono szacunkowo (w oparciu o dane powiatowe) 49 przestępstw. Oznacza to, że na 1000 mieszkańców odnotowano 11,77 przestępstw. Jest wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa podlaskiego (14,95) i od średniej dla całej Polski (19,96).

<i>Wyszczególnienie</i>	<i>Ilość</i>
<i>Przestępstwa kryminalne</i>	<i>27</i>
<i>Przestępstwa gospodarcze</i>	<i>8</i>
<i>Przestępstwa drogowe</i>	<i>10</i>
<i>Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu</i>	<i>1</i>
<i>Przestępstwa przeciwko mieniu</i>	<i>17</i>

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w gminie wynosi 85,00% i jest większy od wskaźnika wykrywalności dla województwa podlaskiego i dla całej Polski. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców najczęściej stwierdzono przestępstwo o charakterze kryminalnym – 6,51 (wykrywalność 79%) oraz przeciwko mieniu – 4,07 (wykrywalność 66%).

W 2020 roku w Gminie Boćki stwierdzono szacunkowo (w oparciu o dane powiatowe) 179 interwencji funkcjonariuszy KPP w Bielsku Podlaskim.

<i>Wyszczególnienie</i>	<i>Ilość</i>
<i>Interwencje domowe</i>	<i>37</i>
<i>Interwencje w ruchu drogowym</i>	<i>66</i>
<i>Pożar</i>	<i>1</i>
<i>Zgon</i>	<i>0</i>
<i>Kolizja drogowa</i>	<i>39</i>
<i>Kradzież mienia (wykroczenie)</i>	<i>4</i>
<i>Uszkodzenie mienia (wykroczenie)</i>	<i>6</i>
<i>Zakłócenia porządku publicznego</i>	<i>8</i>
<i>Inna interwencja policyjna</i>	<i>18</i>

Największa liczba działań Policji dotyczyła interwencji w ruchu drogowym, kolizji drogowych a następnie interwencji domowych.

Pozytywnym aspektem w tym zakresie jest to, iż gmina w znikomym stopniu boryka się z problemem

przestępczości nieletnich. Uznać można, iż gmina uchodzi za gminę bezpieczną. Działania prewencyjne należy kierować do wszystkich grup wiekowych.

Najmłodsze dzieci ze Szkoły Podstawowej w Boćkach uczestniczyły w projekcie „Dziecięca szkoła bezpieczeństwa” – prowadzony przez policję we współpracy ze strażą pożarną, strażą graniczną, nadleśnictwem. Projekt miał na celu edukację najmłodszych z zakresu bezpieczeństwa, obejmującego różne obszary życia codziennego. Dzieci poznały zasady bezpiecznego zachowania w domu, dowiedziały się co robić gdy wybuchnie pożar, jak udzielić pierwszej pomocy, na czym polega praca policjanta i strażaka oraz jak dbać o środowisko. Policja organizowała dzieciom badanie natężenia ruchu drogowego na krajowej 19-tce oraz obserwowali czynności dokonywane przez funkcjonariusze w trakcie kontroli drogowych. Akcja miała na celu zwiększenie świadomości uczniów o zagrożeniach na drodze, w tym o zasadach poruszania się po zmroku, o noszeniu emblematów odblaskowych, o zachowaniu trzeźwości przez kierowców.

Komenda Powiatowa Policji w Bielsku Podlaskim prowadzi szereg programów profilaktycznych: w tym kierowanych do dzieci i młodzieży szkolnej „Bezpieczne ferie”, „Bezpieczna droga do szkoły/domu”, „Bezpieczne wakacje”. W ramach tych programów prowadzone są liczne spotkania z młodzieżą szkolną oraz kadrą pedagogiczną. Rok 2020 ze względu na pandemię Covid-19 i naukę w trybie zdalnym ograniczył w pewnym zakresie realizację powyższych przedsięwzięć.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Boćkach w ramach działań na rzecz osób ze szczególnego ryzyka współpracuje z policją zgłaszając osoby narażone na utratę zdrowia i życia, zwłaszcza w okresie zimowym, do monitorowania ich sytuacji przez obie instytucje.

Nad bezpieczeństwem mieszkańców czuwa także straż pożarna. Na terenie Gminy Boćki funkcjonuje 8 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych. Ochotnicza Straż Pożarna w Boćkach i w Andryjankach jest włączona do Krajowego Systemu Ratowniczo – Gaśniczego.

W 2020 roku w Gminie Boćki odnotowano 15 pożarów i 24 zagrożeń miejscowych, a w 2021 roku już odnotowano 8 pożarów i 29 zagrożeń miejscowych.

Gmina Boćki stara się podejmować decyzje mające wpływ na poprawę bezpieczeństwa. Ochrona życia, zdrowia i mienia mieszkańców gminy jest priorytetowym zadaniem. Bardzo dużym wyzwaniem dla budżetu gminy jest zapewnienie odpowiedniego sprzętu, wyposażenia, wyszkolenia i utrzymania w gotowości bojowej jednostek OSP. Gmina Boćki stara się pozyskiwać środki finansowe na doposażenie i modernizację jednostek. W 2020 roku OSP w Dubnie wzbogaciła się o samochód pożarniczy - jako wynik realizacji umowy pomiędzy Gminą Boćki a Województwem Podlaskim na zakup sprzętu ratowniczo-gaśniczego dla jednostek OSP.

Oszacowanie skali problemu uzależnienia jest trudne z uwagi na znaczny odsetek osób dotkniętych problemem, które jednak nie szukają wsparcia u profesjonalistów i w instytucjach pomocowych. Dane dotyczące problemu uzależnienia od alkoholu na terenie Gminy Boćki są niepełne. Nie jest znana realna liczba osób z problemem alkoholowym. Skalę tego problemu przedstawiamy na podstawie danych z Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w

Boćkach, z danych pozyskanych w trakcie „Diagnozy problemów społecznych”.

Uzależnienie od alkoholu jest chorobą chroniczną, postępującą i potencjalnie śmiertelną. Nie jest możliwe całkowite jej wyleczenie, a jedynie zahamowania narastania jej objawów i szkód zdrowotnych z nią związanych. W świetle nowoczesnej wiedzy uzależnienie od alkoholu jest chorobą wieloczynnikową, bio-psycho-społeczną, uszkadzającą funkcjonowanie człowieka w sferze somatycznej, psychologicznej, społecznej i duchowej. Model leczenia tego schorzenia musi być dostosowany do takiego sposobu postrzegania tej choroby.

Nadużywanie alkoholu przez jednego z członków rodziny destabilizuje funkcjonowanie całego systemu rodzinnego, rodzi poważne problemy, jest przyczyną cierpienia dorosłych i dzieci. Narastanie problemu alkoholowego skłania niepijących członków rodziny do szukania sposobów pozwalających im przetrwać w sytuacji permanentnego stresu, braku poczucia bezpieczeństwa i stabilizacji, niemożności zaspokojenia elementarnych potrzeb psychologicznych, a czasami również biologicznych. Osoba pijąca z biegiem czasu coraz silniej koncentruje się na alkoholu, wycofuje się z pełnienia ról życiowych, przestaje świadczyć na rzecz rodziny, a czasem nawet interesować się swoimi bliskimi. Wymaga specjalistycznej pomocy i wsparcia. Konsekwencją życia z partnerem nadużywającym alkoholu może być współuzależnienie.

Współuzależnienie nie jest chorobą - jest zespołem nieprawidłowego przystosowania się do sytuacji problemowej. Koncentrując się na szukaniu sposobu ograniczenia picia partnera, osoba współuzależniona nieświadomie przejmuje odpowiedzialność i kontrolę za jego funkcjonowanie, co w efekcie ułatwia pijącemu dalsze spożywanie alkoholu. U części osób współuzależnionych rozpoznaje się ostrą reakcję na stres, zaburzenia stresowe pourazowe lub zaburzenia adaptacyjne. Współuzależnienie diagnozuje się wyłącznie u osób dorosłych, które formalnie mogą wybrać inną drogę poradzenia sobie z problemem picia partnera. Dzieci nie mają żadnego wyboru. Są skazane na życie w takich warunkach, jakie stwarzają dla nich dorośli.

Osoby współuzależnione wymagają pomocy, mogą uzyskać poprawę stanu zdrowia psychosomatycznego, jeśli skorzystają z pomocy oferowanej im w placówkach terapii uzależnień. Pomocy terapeutyczna i medyczna udzielana jest bezpłatnie. Lista placówek leczenia odwykowego w Polsce znajduje się na stronie internetowej Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Niezależnie bowiem od tego, czy pijący podejmie leczenie odwykowe, czy nie, czy zatrzyma picie, czy będzie pił dalej – osoby współuzależnione mogą poprawić jakość swojego życia i życia swoich dzieci. Trudno jest im to jednak zrobić bez przyjęcia fachowej pomocy z zewnątrz.

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) podaje, że aż 50% zaburzeń zdrowia psychicznego prowadzących do nadużywania substancji psychoaktywnych, agresji i przemocy, a także innych zachowań antyspołecznych zaczyna się w okresie dojrzewania. Dzieci i młodzież są, więc grupą wymagającą szczególnie intensywnych oddziaływań profilaktycznych. Należy skupić się przede wszystkim na najmłodszych, by zapobiec i zredukować takie zachowania. Środowisko szkolne wywiera ogromny wpływ na rozwój fizyczny, emocjonalny i społeczny dzieci i młodzieży, stąd jego kształtowanie może sprzyjać zdrowiu psychicznemu. Badania na zlecenie WHO pozwoliły wyodrębnić najistotniejsze czynniki ryzyka oraz czynniki chroniące.

Czynniki ryzyka to: przemoc rówieśnicza, odrzucenie przez rówieśników, słaba więź ze szkołą, niedostateczne kierowanie własnym zachowaniem, destrukcyjna grupa rówieśnicza czy niepowodzenia szkolne.

Czynniki chroniące to: poczucie przynależności, pozytywny klimat szkoły, prospołecznie nastawiona grupa rówieśnicza, okazje do przeżycia sukcesu i rozpoznawania własnych osiągnięć, zdecydowany brak akceptacji przez szkołę dla przemocy.

Najlepiej wdrażać czynniki chroniące poprzez organizowanie warsztatów profilaktycznych, gdzie wzmacniane są czynniki chroniące oraz osłabiane czynniki ryzyka.

Program profilaktyczny, skierowany do wszystkich mieszkańców, powinien zawierać działania profilaktyczno-informacyjne mające na celu propagowanie zdrowego stylu życia i zmianę postaw przy użyciu sprawdzonych i rekomendowanych programów profilaktycznych, odpowiadających na środowiskowe zapotrzebowanie. Powinno zostać również uwzględnione realizowanie działań z zakresu profilaktyki uniwersalnej, selektywnej i wskazującej skierowanej do osób uzależnionych, spożywających alkohol w sposób ryzykowny i szkodliwy lub korzystających z innych używek, jak również do ich rodzin, także osób zagrożonych przemocą oraz takich, przeciwko którym ta przemoc jest stosowana regularnie.

Badanie dorosłej grupy mieszkańców ukazało, że problem alkoholowy w Gminie Boćki jest dość powszechny lecz umiarkowany. 5 % badanych przyznało, że alkohol spożywa codziennie, 17 % pije kilka razy w tygodniu, najczęściej sięgają po piwo (43,9 %), wódkę (34,15 %), wino (29,27 %). Sięgają po alkohol najczęściej dla towarzystwa (35,37 %), bo lubią (34,15 %), dla lepszej zabawy (20,73 %), pod wpływem znajomych (19,51%). Najczęściej dorośli mieszkańcy spożywają alkohol w domu (58,54 %), u znajomych (42,68 %). 6,10% respondentów przyznało, że czasami wykonuje swoje obowiązki zawodowe pod wpływem alkoholu. 13,41 % badanych przyznało, że zdarzyło im się kierować pojazdem po spożyciu alkoholu. 82 % mieszkańców wie, że picie alkoholu przez kobiety w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka.

W dużej części przypadków, niestety nierozłącznym dodatkiem dla osób, które spożywają alkohol są papierosy. 26% respondentów pali codziennie, najczęściej dla przyjemności. Zdecydowana większość uważa, że palenie papierosów jest bardzo szkodliwe dla zdrowia.

Celem badania diagnostycznego było także oszacowanie skali zjawiska zażywania substancji psychoaktywnych oraz sprawdzenie stanu wiedzy dorosłej społeczności dotyczącego powyższego problemu. 92 % osób badanych nie zażywa żadnych środków psychoaktywnych. Osoby, które je zażywały stosowały marihuanę, dopalacze, amfetaminę, ekstazy i leki, głównie dla towarzystwa i z ciekawości. Większość mieszkańców nie ma wiedzy na temat dostępności tych substancji w gminie, większość respondentów również nie zna miejsc, gdzie można je kupić.

Picie napojów alkoholowych wśród młodzieży jest coraz bardziej popularne. Picie alkoholu przez dzieci i młodzież pozostawia konsekwencje nie tylko na tle fizycznym i psychicznym. Poprzez odurzanie się takim środkiem młodzi ludzie często stają się agresywni wobec innych. Występują kłótnie z najbliższymi, problemy w szkole, problemy z prawem.

W badaniu diagnostycznym uczestniczyło 88 uczniów szkoły podstawowej w wieku 11–13 lat (51,22%), 8-10 lat (36,59%) oraz w wieku 14-16lat 12,2%).

Pierwszym diagnozowanym problemów wśród dzieci i młodzieży był problem alkoholowy. Celem było oszacowanie skali w/w zjawiska wśród najmłodszych mieszkańców oraz sprawdzenie wiedzy dotyczącej problemu alkoholowego. Badania wykazały, że problem alkoholowy wśród dzieci i młodzieży jest znikomy. 90,24 % chłopców oraz 100,00 % dziewcząt nigdy nie próbowali alkoholu. Chłopcy, którzy odpowiedzieli, że kiedykolwiek próbowali alkoholu, rozpoczęli jego spożywanie w wieku 8 – 10 lat (50,00 %) a pozostali w wieku 14-16 lat. Najpopularniejszym alkoholem było piwo, w większości spożywane podczas uroczystości rodzinnych, które było podkradane rodzicom. Rodzice wiedzieli o spożywaniu alkoholu przez dzieci, na powyższe zachowanie w większości zareagowali właściwie. Niewielka liczba uczniów oceniła, że zdobycie alkoholu na terenie gminy jest możliwe.

Badani młodzi mieszkańcy nigdy nie zażywali narkotyków i innych substancji psychoaktywnych. Tylko 2,44% chłopców podało, że zdobycie narkotyków i dopalaczy na terenie gminy jest łatwe. Większość nie zna miejsc, w których można w/w używki zakupić, większość przyznała także że są szkodliwe dla zdrowia.

Opinie sprzedawców napojów alkoholowych na temat spożycia napojów alkoholowych na terenie Gminy Boćki są podzielone. 57,14% ankietowanych twierdziło, że spożycie alkoholu jest słabe. Pomimo, że wszyscy ankietowani sprzedawcy uczestniczyli w szkoleniach dotyczących odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu to jednak 28,57 % przyznało, że sprzedali raz lub kilka razy alkohol osobie nietrzeźwej. Osoby niepełnoletnie rzadko próbują kupować alkohol, przyznali, że zdarzyło im się sprzedać alkohol nieletnim.

Do głównych zadań komisji rozwiązywania problemów alkoholowych należy inicjowanie działań w zakresie realizacji zadań związanych z edukacją, profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, kształtowanie zdrowego stylu życia, podejmowanie czynności zmierzających do zastosowania wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego, wsparcie osób uzależnionych i ich rodzin. Ponadto komisja opiniuje wnioski o wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, kontroluje punkty sprzedaży napojów alkoholowych. Może dofinansowywać wypoczynek dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych oraz zagrożonych problemem alkoholowym. Działania profilaktyczne prowadzi w szkołach i na terenie gminy, w tym pozalekcyjne działania sportowe. Organizuje warsztaty profilaktyczne, szkolenia, wykłady, imprezy profilaktyczne uczestniczy w kampaniach, finansuje i rozpowszechnia materiały edukacyjne, literaturę z tematyki uzależnień. GKRPA w Boćkach działania swe kieruje do dzieci, młodzieży, rodziców, nauczycieli, przedsiębiorców, społeczności lokalnej.

Działania podejmowane przez GKRPA w Boćkach wobec osób z problemem alkoholowym

<i>Działania</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>
<i>Liczba wniosków o wszczęcie postępowania w sprawie nadużywania alkoholu</i>	<i>7</i>	<i>12</i>
<i>Liczba przeprowadzonych rozmów motywacyjnych</i>	<i>11</i>	<i>21</i>
<i>Liczba wniosków o wydanie opinii psychologiczno-psychiatrycznej w przedmiocie uzależnienia</i>	<i>8</i>	<i>5</i>
<i>Liczba wniosków skierowanych do sądu o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego</i>	<i>8</i>	<i>5</i>
<i>Liczba osób korzystających z porad punktu konsultacyjnego</i>	<i>19</i>	<i>14</i>

Jak wynika z przedstawionych danych niewielka jest skala podejmowanych działań w stosunku do osób nadużywających alkoholu. Niewiele także osób korzysta z pomocy specjalistycznej psychologa, terapeuty uzależnień w punkcie konsultacyjnym.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Boćkach prowadzi szereg działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz przeciwdziałaniem narkomanii. Działania są realizowane zgodnie z przyjmowanym corocznie Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Gminnym Programem Przeciwdziałania Narkomanii. W ramach zadań komisji osoby uzależnione, współuzależnione, członkowie ich rodzin a także wszystkie osoby potrzebujące wsparcia mają możliwość skorzystania na terenie gminy z porad psychologa w punkcie konsultacyjno-informacyjnym. Pozostałe placówki udzielające wsparcia specjalistycznego niestety znajdują się poza gminą. Komisja finansuje koszty biuletynu informacyjnego z elementami profilaktyki „Boćkowiak”.

GKRPA w Boćkach zakupuje i rozpowszechnia materiały edukacyjne skierowane do dzieci, młodzieży i dorosłych, prowadzi działania edukacyjno-profilaktyczne dotyczące problematyki uzależnień, przemocy, mającym na celu zapobieganie zachowaniom ryzykownym, zapobieganie przedwczesnemu używaniu alkoholu i towarzyszącym temu konsekwencjom, promowanie postawy abstynencji. Działania podejmuje w ramach ogólnopolskich kampanii edukacyjno-profilaktycznych i rekomendowanych programów profilaktycznych, w tym „Zachowaj trzeźwy umysł”, „Debata”. Komisja organizuje szkolenia dla członków komisji, Zespołu Interdyscyplinarnego i Grup roboczych, sprzedawców napojów alkoholowych. Celem ustalenia skali zagrożeń i problemów społecznych wśród mieszkańców Gminy Boćki, młodzieży szkolnej oraz sprzedawców napojów alkoholowych zamówiono sporządzenie „Diagnozy Problemów Społecznych”.

Przeprowadzona diagnoza oraz analiza danych umożliwiła zapoznanie się z problemami mieszkańców Gminy Boćki, ujawnienia problemów z jakimi borykają się na co dzień młodzi mieszkańcy – uczniowie szkół podstawowych, rozpoznanie czy sprzedawcy alkoholu mają odpowiednią wiedzę dotyczącą odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu, sprawdzenie wśród osób przebadanych jaka według nich jest dostępność narkotyków, dopalaczy, nikotyny, czy też alkoholu na terenie gminy oraz zapoznanie się z opinią

mieszkańców na temat problemów społecznych jakie dotyczą respondentów, osoby starsze oraz niepełnosprawne zamieszkujące Gminę Boćki.

Wsparcia osobom i rodzinom, w których występuje problem alkoholowy udziela także Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Boćkach.

Pomoc udzielona osobom/ rodzinom z problemem alkoholowym z pomocy społecznej.

	2019	2020
<i>Liczba osób/ rodzin</i>	10	9
<i>Wysokość udzielonej pomocy</i>	27.504	22.880

Nie udzielano w latach 2019 i 2020 pomocy osobom z powodu narkomanii.

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Boćkach dotyczą wsparcia udzielanego osobom czy też rodzinom, u których rozpoznano zespół uzależnienia od alkoholu. Skala osób pijących jest dużo większa, dotyczy większej ilości osób i rodzin.

Problemem ściśle związanym z uzależnieniem od alkoholu jest przemoc w rodzinie. Jedną z cech charakterystycznych przemocy domowej jest dysproporcja sił, przewaga jednej ze stron. Przemoc występuje w relacji silniejszy – słabszy np. mężczyzna-kobieta, dorosły- dziecko, osoba zdrowa- osoba chora. Oczywiście nie chodzi tylko o siłę, przewagę fizyczną, ale także psychiczną, intelektualną, społeczną, finansową, związaną ze zdrowiem, wykształceniem. Krzywdząca jest nie sama przewaga, którą można spożytkować do opieki nad słabszym człowiekiem np. dzieckiem, ale jej wykorzystanie w celu oddziaływania na osobę słabszą, w celu zmuszenia jej do podporządkowania się woli, życzeniom, pomysłom drugiej osoby - sprawcy przemocy.

Przemoc nie jest jednorazowym incydentem, często rozwija się latami, coraz bardziej zniewalając, odbierając wewnętrzną moc, doprowadzając do wyczerpania, bierności, przekonania, że nic nie zmieni mojej sytuacji, że jestem winna doznawanej przemocy. Taki stan, przekonania wydłużają i utrudniają szukanie pomocy i proces wychodzenia z przemocy. Osoba krzywdzona praktycznie bez pomocy z zewnątrz bardzo często nie jest w stanie poradzić sobie z problemem przemocy.

W/w problem również był kwestą poruszaną w „Diagnozie problemów społecznych”. Respondenci najczęściej wskazywali bicie jako akt przemocy (91,00 %). 20,00 % ankietowanych przyznało, że zna osoby doznające przemocy. Zdaniem mieszkańców, bezpośrednia przyczyną występowania zjawiska przemocy w rodzinie jest picie alkoholu (86,00 %). 22,00 % ankietowanych mieszkańców przyznało, że doświadczyli przemocy, najczęściej psychicznej (63,64 %), fizycznej (45,45 %). Osobami najczęściej stosującymi przemoc był partner/partnerka (59,09 %). Pocieszającym jest fakt, że zdecydowana większość respondentów nie stosowała żadnej przemocy wobec drugiej osoby (88,00 %), a osoby które ją stosowały to najczęściej była to przemoc psychiczna (66,67 %). Stosując przemoc na drugiej osobie większość nie była pod wpływem żadnych substancji odurzających (66,67 %), pod wpływem alkoholu było 33,33 %.

Badani uczniowie najczęstszym aktem przemocy określili bicie, grożenie i straszenie. 34,15% chłopców oraz 12,20% dziewczynek przyznało, że doświadczyli przemocy a sprawcami jej byli zazwyczaj koledzy ze szkoły. 46,34% chłopców oraz 41,46% dziewcząt uważa, że w szkole występuje zjawisko przemocy między uczniami. 71,43% chłopców oraz 33,33% dziewcząt przyznało, że zdarzyło im się stosować przemoc wobec rówieśników oraz rodzeństwa.

Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie są realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego.

W Gminie Boćki na rzecz ochrony przed przemocą w rodzinie działa Zespół Interdyscyplinarny oraz w jego ramach grupy robocze.

Realizacja zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie – dane GOPS

<i>Działania</i>	<i>2020 rok</i>
<i>Liczba Zespołów Interdyscyplinarnych</i>	<i>1</i>
<i>Liczba utworzonych grup roboczych</i>	<i>5</i>
<i>Liczba osób objętych pomocą grup roboczych</i>	<i>68</i>
<i>w tym kobiety</i>	<i>28</i>
<i>mężczyźni</i>	<i>31</i>
<i>dzieci</i>	<i>9</i>
<i>Liczba posiedzeń grup roboczych</i>	<i>53</i>
<i>Liczba wypełnionych Niebieskich Kart</i>	<i>44</i>
<i>Liczba rodzin objętych pomocą grup roboczych</i>	<i>31</i>
<i>Liczba rodzin, wobec których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty” w okresie sprawozdawczym</i>	<i>26</i>
<i>Liczba spraw zakończonych w wyniku:</i>	<i>21</i>
<i>- ustania przemocy w rodzinie</i>	<i>8</i>
<i>- braku zasadności podejmowanych działań</i>	<i>13</i>
<i>Liczba gminnych ośrodków wsparcia</i>	<i>0</i>
<i>Liczba placówek świadczących specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie</i>	<i>0</i>
<i>Liczba lokalnych telefonów zaufania, interwencyjnych lub informacyjnych</i>	<i>0</i>
<i>Liczba dzieci, które zostały odebrane z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie</i>	<i>0</i>

W 2020 roku problem przemocy w rodzinie dotyczył 31 rodzin. Pięć grup roboczych pracowało nad rozwiązaniem problemu przemocy w konkretnych rodzinach. Statystyki te nie obrazują jednak pełnej skali zjawiska. Warto wziąć pod uwagę fakt, że zjawisko przemocy w rodzinie jest problemem wrażliwym społecznie – osoby doznające przemocy nadal często ukrywają problem, a jego wykrywalność jest niejednokrotnie utrudniona.

W celu profilaktyki i przeciwdziałania uzależnieniom, w Gminie Boćki tworzone są programy służące przeciwdziałaniu alkoholizmowi, narkomanii oraz przemocy w rodzinie. W realizację tych programów zaangażowanych jest szereg instytucji z terenu gminy i powiatu. Należą do nich GOPS, GKRPA, Sąd Rejonowy w Bielsku Podlaskim, Policja, placówki oświatowe, służba zdrowia, biblioteki, kuratorzy sądowi, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. PCPR w Bielsku Podlaskim realizuje dla osób przejawiających zachowania agresywne programy korekcyjno-edukacyjne. Nad bezpieczeństwem rodzin czuwają także kuratorzy Sądu Rejonowego w Bielsku Podlaskim działający w Zespole Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Rodziny i Nieletnich. W powiecie bielskim z nieodpłatnego poradnictwa rodzinnego, pedagogicznego, psychologicznego, prawnego, rodzinnego, w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie i w innych sytuacjach kryzysowych mogą skorzystać mieszkańcy powiatu w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku Podlaskim. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Bielsku Podlaskim świadczy pomoc pedagogiczną oraz wsparcie psychologiczne. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Boćkach świadczy pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego. W roku 2020 nie udzielono tego typu pomocy.

3.7 Pomoc społeczna

Zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r o pomocy społecznej pomoc społeczna ma na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych czyli tzw. „subsidiarne towarzyszenie” - czyli nie wyręczanie tych, którym się pomaga w tym, co sami mogliby osiągnąć. Trudne sytuacje mają miejsce wtedy, gdy mimo własnych wysiłków, niezbędne potrzeby pozostają niezaspokojone. Pomoc ma interweniować wtedy, gdy osoby, rodziny nie są w stanie samodzielnie ich pokonać. Zadaniem jest także podejmowanie działań zapobiegawczych.

W związku z tym pomoc koncentruje się na 3 grupach działań:

- ułatwiany im wykorzystywanie praw, zasobów, możliwości do samodzielnego przezwycięzania trudnych sytuacji (poradnictwo),
- umożliwiamy im skorzystanie z dodatkowych praw, zasobów i możliwości oferowanych przez pomoc,
- zapobiegamy występowaniu takich okoliczności.

Cele zostają osiągnięte wtedy, gdy osoby i rodziny dobrze wypełniają swoje role życiowe (rodzinne, społeczne, zawodowe), żyją w warunkach odpowiadających godności człowieka i samodzielnie rozwiązują pojawiające się problemy.

Pomoc społeczna jest częścią szerszego systemu polityki społecznej. Wiele uprawnień, zasobów i możliwości udostępnianych jest poprzez inne niż ona systemy świadczeń i usług społecznych, w szczególności są to promocja zatrudnienia, ubezpieczenia społeczne, opieka zdrowotna i edukacja.

Cele pierwotne pomocy społecznej dotyczą:

- wzmocnienia i poprawy funkcjonowania osoby i rodziny w wymiarze społecznym, obywatelskim i ekonomicznym,

- ograniczenie zjawiska marginalizacji i wykluczenia społecznego poprzez integrację i aktywizację osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz całej społeczności lokalnej.

Cele wtórne (cele jednostek organizacyjnych) dotyczą:

- skutecznego podejmowania działań profilaktycznych oraz rozwiązywania problemów społecznych i trudnych sytuacji życiowych osób, rodzin na poziomie wczesnej interwencji i łagodzenia skutków, z wykorzystaniem metod i narzędzi, adekwatnych do potrzeb osób i rodzin oraz wzmacnianie ich aktywności z wykorzystaniem ich zasobów i zasobów środowiska lokalnego,
- dostosowywanie oferty usług do zmieniających się potrzeb indywidualnych i lokalnych, w tym poprzez korzystanie z dobrych praktyk.

Pomoc społeczna obejmuje w szczególności: przyznawanie i wypłacanie świadczeń, pracę socjalną, prowadzenie i rozwój infrastruktury socjalnej, analizę i ocenę zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej, realizację zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych, rozwijaniu innych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Boćkach realizuje zadania m.in. z zakresu pomocy społecznej, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, obsługi Karty Dużej Rodziny, ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” w części dotyczącej wsparcia udzielanego przez asystenta rodziny.

Populacja rodzin korzystających z pomocy społecznej jest zróżnicowana. Różnorodność dotyczy zarówno struktury wiekowej beneficjentów, liczebności gospodarstw domowych, typów rodzin a także obszarów problemowych określanym mianem dysfunkcji.

Powody udzielania świadczeń z pomocy społecznej (dysfunkcje)

<i>Powody</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>
<i>Ubóstwo</i>	<i>69</i>	<i>60</i>
<i>Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego</i>	<i>44</i>	<i>42</i>
<i>w tym:</i>		
<i>- rodziny niepełne</i>	<i>10</i>	<i>12</i>
<i>- rodziny wielodzietne</i>	<i>11</i>	<i>13</i>
<i>Bezrobocie</i>	<i>36</i>	<i>29</i>
<i>Niepełnosprawność</i>	<i>47</i>	<i>31</i>
<i>Potrzeba ochrony macierzyństwa</i>	<i>7</i>	<i>7</i>
<i>w tym: wielodzietność</i>	<i>7</i>	<i>7</i>
<i>Długotrwała lub ciężka choroba</i>	<i>34</i>	<i>25</i>
<i>Alkoholizm</i>	<i>12</i>	<i>11</i>
<i>Trudności w przystosowaniu po opuszczeniu zakładu karnego</i>	<i>2</i>	<i>0</i>

<i>Przemoc w rodzinie</i>	3	1
<i>Zdarzenie losowe</i>	0	2
<i>Narkomania</i>	0	0
<i>Sieroctwo</i>	0	0
<i>Bezdomność</i>	2	1
<i>Kłęska żywiołowa lub ekologiczna</i>	0	0

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Boćkach przyznaje pomoc głównie z powodu ubóstwa, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, w tym w rodzinach wielodzietnych i niepełnych a także z powodu niepełnosprawności i bezrobocia. Na mniejszą skalę udziela się pomocy z powodu alkoholizmu, przemocy w rodzinie, bezdomności.

W 2019 i 2020 roku nie udzielano pomocy rodzinom, które poniosły straty w wyniku klęski żywiołowej czy ekologicznej, z powodu narkomanii, sieroctwa.

W oparciu o przedstawione dane spadek liczby rodzin korzystających z pomocy widoczny jest w skali ubóstwa, niepełnosprawności, długotrwałej choroby czy bezrobocia. Mniej dotkliwe dla mieszkańców były problemy związane z przemocą w rodzinie, bezdomnością, utrudnieniem w funkcjonowaniu po opuszczeniu zakładu karnego.

Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną

<i>Wyszczególnienie</i>	<i>2019</i>			<i>2020</i>		
	<i>Liczba rodzin</i>	<i>Liczba osób (podmiot decyzji)</i>	<i>Liczba osób w rodzinach</i>	<i>Liczba rodzin</i>	<i>Liczba osób (podmiot decyzji)</i>	<i>Liczba osób w rodzinach</i>
<i>Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i własnych</i>	108	174	278	85	145	220
<i>w tym: świadczenia pieniężne</i>	77	77	166	65	65	147
<i>w tym: świadczenia niepieniężne</i>	53	100	200	44	82	162
<i>Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych</i>	2	2	10	2	2	9
<i>Świadczenia przyznane w ramach zadań własnych</i>	106	172	268	83	143	211
<i>Pomoc udzielona w postaci pracy socjalnej ogółem</i>	75	x	178	76	x	189

w tym: wyłącznie w postaci pracy socjalnej	21	x	45	34	x	84
--	----	---	----	----	---	----

Z przedstawionego zestawienia wynika, że corocznie zmniejsza się liczba rodzin korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej, w tym z pieniężnych jak i z niepieniężnych, zmniejsza się liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy.

Usługi pomocy społecznej

Forma	2019	2020
Usługi opiekuńcze: w tym specjalistyczne	6 0	5 0
Specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi	2	2
Poradnictwo specjalistyczne	0	0
Interwencja kryzysowa	0	0
Udzielanie schronienia	4	0
Sprawienie pogrzebu	0	0
Odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej	12	9

Ośrodek nie realizował specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób dorosłych, nie były zgłaszane takie potrzeby. Ośrodek nie udzielał porad specjalistycznych ponieważ w swoich strukturach nie zatrudniał specjalistów. Nie było udzielanego działania w formie interwencji kryzysowej.

W odpowiedzi na potrzeby osób starszych, chorych, niepełnosprawnych GOPS zatrudnia 3 osoby świadczące usługi opiekuńcze w zakresie zabezpieczania potrzeb bytowych w ramach umów cywilnych. Pomagają w zaspakajaniu podstawowych potrzeb, w tym w 2019 r. – 6 osobom, w 2020 r. – 5 osobom.

Gmina nie posiada własnej infrastruktury pomocowej w postaci domów pomocy społecznej, noclegowni, mieszkań chronionych. Brak tego typu placówek na terenie gminy powoduje, iż mieszkańcy wymagający tego typu wsparcia instytucjonalnego umieszczani są w domach pomocy społecznej na terenie naszego powiatu jak i na terenie innych powiatów. W 2019 r. gmina uiszczala opłatę za pobyt 12 osób w domach pomocy społecznej, w 2020 r. za 9 osób.

W 2019 r. regulowano opłatę za pobyt osób w schronisku dla bezdomnych oraz w Ośrodku Interwencji Kryzysowej, w 2020 r. mieszkańcy naszej gminy nie przebywali w w/w placówkach.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Boćkach realizuje także inne zadania powierzone mu przez właściwe organy na podstawie innych ustaw. Ośrodek prowadzi postępowanie w zakresie ustalania uprawnień do świadczeń opieki zdrowotnej w oparciu o ustawę o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. Realizuje zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i

systemie pieczy zastępczej a także o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Obsługuje zadania wynikające z ustawy o Karcie Dużej Rodziny.

W strukturach Ośrodka funkcjonują ośrodki wsparcia dla seniorów w formie Klubu Senior⁺ - jako miejsce spotkań osób nieaktywnych zawodowo w wieku 60⁺ zamieszkałych na terenie Gminy Boćki. Klub Senior⁺ w Dubnie rozpoczął działalność z dniem 01.09.2020 r., Klub Senior⁺ w Nurcu od dnia 1.08.2021 r. Kluby dysponują 25 miejscami dla seniorów.

Strukturę organizacyjną Ośrodka tworzy kierownik i podlegli mu pracownicy. W Ośrodku w 2019 zatrudnione były 4 osoby na umowę o pracę (bez osób przebywających na urloпах macierzyńskich, wychowawczych), w tym 3 w pełnym wymiarze czasu pracy tj. kierownik, dwóch pracowników socjalnych i księgowy. W 2020 roku w Ośrodku zatrudnionych było 6 osób, w tym 3 w pełnym wymiarze czasu pracy, tj. kierownik, dwóch pracowników socjalnych, księgowy, kierownik Klubu Senior⁺ i instruktor do spraw kulturalno-oświatowych w w/w Klubie.

Rodzinom wykazującym bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego udziela wsparcia asystent rodziny. W latach 2014-2017 z wsparcia asystenta korzystało 12 rodzin, w 2019 asystent udzielał wsparcia 9 rodzinom a w 2020 – 3 rodzinom. Rolą asystenta rodziny jest wspieranie rodziny, jest to działanie profilaktyczne, a nie kontrolne, ingerujące w samodzielność rodziny. Szczególnym zadaniem asystenta rodziny jest pomoc rodzinie w przezwyciężaniu trudności opiekuńczo-wychowawczych, wsparcie w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych i wychowawczych z dziećmi. Asystent powinien także motywować rodziny do zmiany swojej sytuacji życiowej. Celem jest doprowadzenie do osiągnięcia przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej wychowywanie dzieci. Jego głównym zadaniem jest nieoddzielenie dziecka od rodziny lub umożliwienie najszybszego powrotu dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej do rodziny. Głównym zadaniem asystenta jest prowadzenie zindywidualizowanej pracy z rodziną.

Pomoc świadczona rodzinom pozwala w większości przypadków na utrzymanie dzieci w środowiskach domowych, jedynie w skrajnie trudnych sytuacjach, kiedy ich życie jest zagrożone przekazanie do interwencyjnego wsparcia w instytucjach pieczy zastępczej.

Czworo dzieci z gminy Boćki przebywa w 2 rodzinach zastępczych. Czworo dzieci przebywa w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Dzieci mają zapewnione bezpieczne warunki do rozwoju. Gmina współfinansuje ich pobyt. Z roku na rok zwiększają się koszty utrzymania tych dzieci w pieczy zastępczej.

Rodziny korzystające z pomocy społecznej są najczęściej wieloproblemowe (jednocześnie w rodzinie występuje np. ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, bezradność) w związku z tym jest większe zapotrzebowanie na wzmożoną pracę socjalną oraz wspieranie rodziny. Praca socjalna to działalność zawodowa, mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych i tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. Odgrywa ważną rolę w aktywizacji świadczeniobiorców, udzielaniu pomocy i kształtowaniu odpowiednich postaw społecznych. Pracę socjalną realizuje 2 pracowników socjalnych. W

2020 r. pracę socjalną świadczone 76 osobom/rodzinom o liczbie osób 189 w rodzinach.

W 2020 roku Centrum Integracji Społecznej w Boćkach rozpoczęło realizację Projektu pn. „Regionalne Innowacje Społeczne - Centra Integracji Społecznej województwa podlaskiego” Działanie 7.1. Rozwój działań aktywnej integracji. Celem głównym projektu jest zwiększenie do 31.03.2022 r aktywności społecznej i zawodowej 75 osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, pozostających bez zatrudnienia, długotrwale bezrobotnych, niepełnosprawnych zamieszkujących teren powiatu bielskiego, w tym 60 osób usługi reintegracji społeczno-zawodowej świadczonych przez CIS w Boćkach. W 2020 roku CIS w Boćkach podpisało 20 Indywidualnych Programów Zatrudnienia Socjalnego, w ramach którego uczestnicy przez 12 miesięcy uczestniczyli w zajęciach organizowanych w CIS.

W ramach aktywizacji społecznej przeprowadzono m.in. zajęcia z socjoterapeutą i psychologiem. Zrealizowano trening umiejętności społecznych oraz warsztaty rozwoju osobistego. W ramach aktywizacji zawodowej uczestnicy wzięli udział w zajęciach z socjoterapeutą, doradcą zawodowym, pośrednikiem pracy oraz terapeutą uzależnień. Uczestnicy rozpoczęli również realizację kursów zawodowych.

W ramach działań środowiskowych uczestnicy byli pod opieką streetworkera/animatora lokalnego, który organizował działania polegające na organizacji kursów i warsztatów skierowanych do uczestników i ich otoczenia a także zrealizowano wyjazdy m.in. do instytucji kultury. Zgodnie z założeniami projektu przeprowadzona została również rekrutacja uczestników do kolejnych grup. Kandydaci poddawani są wstępnej diagnozie przeprowadzanej przez psychologa oraz pracowników socjalnych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Boćkach. Finansowanie placówki pokrywane jest ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Pracy.

Pracownicy socjalni Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Boćkach współuczestniczą w realizacji zadania 1. Indywidualna diagnoza, opracowanie i realizacja indywidualnego programu zatrudnienia socjalnego. Prowadzona była rekrutacja uczestników, przeprowadzono indywidualną analizę i diagnozę uczestników, podpisano indywidualne programy zatrudnienia socjalnego, motywowano uczestników CIS do udziału w zajęciach i aktywności społecznej i zawodowej, sporządzano wywiady środowiskowe w celu aktualizacji sytuacji uczestników.

W celu zwiększenia efektywności działań pomocowych na rzecz rodziny Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Boćkach współpracuje z innymi jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, organami administracji rządowej i samorządowej, sądem, policją, prokuraturą, pracodawcami, służbą zdrowia, urzędem pracy, szkołami, instytucjami i organizacjami społecznymi, stowarzyszeniami, kościołami oraz innymi podmiotami działającymi na rzecz osób potrzebujących pomocy.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Boćkach w ramach swojej działalności dokonuje diagnozy w zakresie zapotrzebowania na świadczenia z pomocy społecznej dla mieszkańców gminy. Planując działania na kolejny rok Ośrodek uwzględnia w planach finansowych potrzeby w zakresie niezbędnych środków na swoje funkcjonowanie i zabezpieczenie możliwości świadczenia pomocy osobom i rodzinom najbardziej tego potrzebującym. Środki na powyższe muszą być zabezpieczone w planie finansowym gminy.

3.8 Aktywność społeczna mieszkańców, organizacje pozarządowe

Aktywność społeczna oraz umiejętność współpracy i wymiany wiedzy stają się kluczowe w obliczu wyzwań współczesnej gospodarki oraz przyczyniają się do powiększania dobrobytu społecznego. Pobudzanie aktywności mieszkańców, ich zaangażowania w sprawy lokalne oraz kształtowanie odpowiedzialności za rozwiązywanie problemów społecznych stają się największym wyzwaniem stojącym przed lokalnymi władzami oraz instytucjami działającymi na terenie gminy.

Mieszkańcy Gminy Boćki swój czas wolny spędzają najczęściej podejmując zwykle proste aktywności związane z ich indywidualnymi potrzebami, nie wymagające wchodzenia w relacje z innymi ludźmi. Zazwyczaj czytają książki, oglądają telewizję czy korzystają z Internetu. Niewiele osób podejmuje aktywności o charakterze sportowym, kulturalno – rozrywkowym, niewiele osób angażuje się w działania związane z aktywnością społeczną i obywatelską.

Jednym ze wskaźników pozwalających na określenie wielkości sektora pozarządowego jest liczba fundacji, stowarzyszeń oraz organizacji społecznych.

Zakres współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi został określony w „Programie współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie”. Program jest programem rocznym. Celem głównym programu jest dążenie do harmonijnej i partnerskiej współpracy pomiędzy gminą a organizacjami dla jak najlepszego zaspokajania potrzeb mieszkańców gminy. Przedmiotem współpracy jest m.in. wspólne wykonywanie zadań publicznych. Priorytetowymi obszarami współpracy są zadania w zakresie ochrony i promocji zdrowia, upowszechniania kultury fizycznej i sportu, ochrony dziedzictwa kulturowego, edukacji, integracji i zwiększenia uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym oraz działania na rzecz zwierząt bezdomnych i wolno żyjących.

W Gminie Boćki działa niewiele podmiotów funkcjonujących w sferze publicznej. Wśród nich należy wymienić:

- ✓ Ochotniczą Straż Pożarną,
- ✓ Stowarzyszenie „KLEKOCIANKI”,
- ✓ Fundację „Okolica”,
- ✓ Stowarzyszenie Kultury Fizycznej „Bocian Boćki”

Celem działania Fundacji „Okolica” są działania na rzecz ochrony miejscowych tradycji i związanych z nimi wartości. Fundacja gromadzi, opracowuje świadectwa historyczne, organizuje wystawy („Boćki. Album Rodzinny. Dzieciństwo”, „Boćki. Album Rodzinny. Młodość), „Chodniki Anny Góralczuk”), wydaje katalogi, organizuje warsztaty tkackie. Przez fundację zostało zarejestrowanych około 70 nagrań biograficznych najstarszych mieszkańców gminy Boćki, stworzona została kolekcja ponad 700 historycznych fotografii pochodzących z albumów rodzinnych.

Zespół folklorystyczny KLEKOCIANKI i Stowarzyszenie reprezentuje folklor Podlasie. Początkowo był to zespół pieśniarzy ludowych, obecnie składa się z grupy śpiewaczej, kapeli i tancerzy. Charakterystyczna dla zespołu jest wielopokoleniowość. W swym repertuarze mają pieśni, tańce i obrzędy podlaskie m.in. „Konopielka” – wielkanocne kolędowanie, „Lany poniedziałek” „Podlaska Noc Świętojańska”, „Żniwa dworskie” – obrzęd dożynkowy, kolędy i pastorałki a także suity podlaskie – „Wezmę ja kontusz”, „Na boćkowskich błoniach”, „Na Podlasiu byłem”.

Zespół jest laureatem wielu nagród i wyróżnień. Stara się promować nasz region w kraju i poza jego granicami (Litwa, Łotwa, Ukraina, Białoruś, Macedonia, Szwajcaria, Grecja, Belgia, Niemcy), wspomaga lokalne inicjatywy społeczne i samorządowe.

Celem działalności zespołu i stowarzyszenia jest upowszechnianie folkloru w jego wielorakiej formie, działania na rzecz podtrzymywania tradycji kulturowej regionu, promocji regionu oraz upowszechniania wiedzy o Podlasiu, propagowanie szerszego uczestnictwa w życiu społecznym środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym, pobudzanie świadomości ekologicznej społeczeństwa a także ochrona zabytków kultury i miejsc pamięci narodowej aby każdy pamiętał o swoich korzeniach. Stowarzyszenie prowadzi działalność na rzecz mniejszości narodowych, religijnych i etnicznych. Stowarzyszenie zrealizowało projekty z efektów których korzystają Boćkowie oraz odwiedzający goście, m. in. powstała siłownia na powietrzu, chętnie odwiedzana przez dzieci, młodzież szkolną, ale także dorosłych i seniorów, doposażono plac zabaw w Andryjankach. Została również wydana książka „Boćki na Podlasiu. Monografia historyczna” opowiadająca o historii z terenu gminy Boćki.

Stowarzyszenie wpisuje się w działania na rzecz profilaktyki rozwiązywania problemów społecznych, wspieranie rozwoju kulturowego i oświatowego, działa na rzecz społeczności z terenów wiejskich.

W Gminie Boćki w 2020 roku funkcjonowało 5 Kół Gospodyń Wiejskich: w Boćkach, w Andryjankach, Olszewie, Sielcu i Wiercieniu.

Ciekawą inicjatywą zorganizowaną przez Gminę Boćki we współpracy z GOK były „Kulinarne szranki Kół Gospodyń Wiejskich”. W konkursie oprócz kół udział wzięli seniorzy z Klubu Senior⁺ w Dubnie. Celem starcia było zachęcenie mieszkańców wsi do podejmowania inicjatyw służących rozwojowi wsi, promocji życia na wsi a także promowania dziedzictwa kulturowego i kulinarnego Podlasia. Gospodynie nie tylko pokazały swoje umiejętności, ale także przekazały wiedzę o tradycji dzieciom i młodzieży.

Seniorzy z Gminy Boćki skupieni w Klubie „Róże Jesieni” przygotowują własny repertuar kabaretowo-humorystyczny, złożony z piosenek i scenek rodzajowych, który cieszy się uznaniem na spotkaniach okolicznościowych w Gminie Boćki. Seniorzy swój repertuar prezentują także poza granicami gminy. Jest to bardzo dobra forma integracji społecznej osób starszych.

Na terenie Gminy Boćki działa Klub Sportowy KP Bocian Boćki. W ramach Stowarzyszenia działa klub piłkarski. W jego strukturach są trzy sekcje piłkarskie: seniorzy, trampkarze oraz orliki (dzieci w wieku do 10 lat).

Większość mieszkańców zamyka się z swoich domach i skupia na własnych potrzebach. Więzi

społeczne uległy rozkładowi, relacje z sąsiadami są ograniczone. Rozpad więzi jest częściowo pochodną braku pieniędzy, braku czasu (większość czasu spędzają mieszkańcy w pracy) ale także wpływ na to mają bariery komunikacyjne i rozproszenie środowisk lokalnych.

W przypadku młodych ludzi kontakty społeczne zastąpiły kontakty w Internecie. Brak aktywności wynika częściowo z braku zainteresowania, ale jest też w pewnej mierze pochodną tego, że młodzież nie wie o takich możliwościach, inicjatywach. Młodzi ludzie nie czują, że mogą zabrać głos, wypowiedzieć się w sprawach swojego miejsca zamieszkania. Interesują się oni tym, co jest im potrzebne, co ich dotyczy bezpośrednio, co ma bezpośredni wpływ na ich życie. Młodzieży brakuje też autorytetów. Aktywność młodzieży można zwiększyć, młodzież potrzebuje zachęty. Dorośli też nie zachęcają do wolontariatu, nie pokazują na swoim przykładzie jak można pomagać innym ludziom.

Mieszkańcy dostrzegają różne problemy społeczne, często narzekają, ale w większości nie angażują się w rozwiązywanie tych problemów, nie biorą udziału w różnych inicjatywach, nie są aktywni, nie angażują się w wolontariat.

Wśród osób starszych wzrasta poczucie osamotnienia wynikające z rozluźnienia więzi sąsiedzkich i kontaktów rodzinnych. Osoby po 55 roku życia rzadziej niż młodszy mieszkańcy gminy spędzają swój wolny czas spotykając się ze znajomymi. Coraz więcej osób potrzebuje kontaktu, wsparcia emocjonalnego. Wśród osób starszych przeważa mało aktywny styl życia, większość nie korzysta z oferty lokalnych instytucji. Wynika to z wyuczonej biernej postawy (preferowanie oglądania tv), stereotypowego podejścia do starości (osoba starsza = zajmuje się wnukami) oraz barier psychologicznych (obawy przed opinią innych). Zdecydowanie na taką sytuację wpływ ma również brak miejsc służących integracji mieszkańców. Rolę taką mogą spełniać świetlice wiejskie, brak jest jednak liderów, którzy prowadziliby takie działania integracyjne. Główny udział w społecznej integracji i pobudzaniu aktywnego, kreatywnego uczestnictwa wszystkich grup wiekowych i zawodowych mieszkańców w środowisku lokalnym w gminie spełnia Gminny Ośrodek Kultury w Boćkach.

Wyjątek stanowią także jednostki, które są aktywne, korzystają z różnych form spędzania czasu wolnego oferowanych przez lokalne instytucje, organizacje, korzystają z zajęć sportowych, edukacyjnych, kulturalnych, działają w stowarzyszeniach, uczestniczą w zajęciach klubów seniora. Stanowią jednak oni mniejszość wśród mieszkańców.

3.9 Sprawy publiczne

Do zakresu działania gminy należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, niezastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów. Urząd Gminy w Boćkach prowadząc obsługę gminy i mieszkańców wykonuje zadania własne gminy określone ustawami, statutem gminy i uchwałami rady gminy, zlecone z zakresu administracji rządowej przekazane gminie z mocy przepisów ogólnie obowiązujących oraz powierzone na mocy porozumień zawartych z właściwymi organami administracji rządowej i samorządowej.

Gmina zabezpiecza środki na utrzymanie jednostek organizacyjnych gminy, w tym placówek

oświatowych, gminnego ośrodka kultury, biblioteki, ośrodka pomocy społecznej, zapewnia środki na realizację zadań skierowanych do pewnych grup mieszkańców, prowadzi działania na rzecz osób, rodzin wymagających wsparcia.

Najbardziej znaczącą i realnie odczuwalną pomocą finansową ze strony państwa, realizowaną przez Urząd Gminy w Boćkach, dla rodzin wychowujących dzieci jest program "Rodzina 500+". To główny instrument polityki rodzinnej realizujący trzy główne cele: poprawa sytuacji demograficznej, redukcja ubóstwa wśród najmłodszych, inwestycja w rodzinę. Wprowadzony w życie od 1 kwietnia 2016 roku przyczynił się do znacznej poprawy sytuacji materialnej rodzin, wzmocnił je i nadał należyty priorytet. W gminie Boćki w 2020 r. powyższy rodzaj wsparcia otrzymały 342 rodziny na 665 dzieci.

Kolejnym wsparciem realizowanym przez Urząd Gminy w Boćkach było przyznanie rodzinom świadczenia „Dobry start” w ramach rządowego programu, z tej formy wsparcia skorzystało w 2020 r. 56 dzieci z 281 rodzin. Zasiłki rodzinne wraz z dodatkami wypłacono na 313 dzieci ze 136 rodzin.

W celu realizacji zadań gmina może przyjmować programy osłonowe. Rada Gminy w formie uchwały podwyższyła kryteria dochodowe uprawniające osoby i rodziny do korzystania z pomocy w formie posiłku lub zasiłków celowych na zakup żywności lub posiłków, pomocy rzeczowej w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu”.

Między innymi organizuje prace społecznie-użyteczne dla osób bezrobotnych bez prawa do zasiłku korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej. Wykonywanie prac odbywa się na podstawie porozumienia zawartego między gminą a starostą. Osoby bezrobotne pracują 10 godzin tygodniowo na rzecz społeczności lokalnej, mają szansę zdobyć nowe doświadczenie i poprawić swoją sytuację materialną.

Gmina prowadzi postępowanie w zakresie ustalania uprawnień do stypendiów uczniom szkół a następnie te stypendia przyznaje i wypłaca. Z tej formy pomocy w 2020 r. skorzystały 33 rodziny o liczbie dzieci uprawnionych do stypendiów 68.

Organizuje dowóz dzieci, w tym niepełnosprawnych do szkół, zabezpieczając na ten cel środki własne gminy. Dzieciom z rodzin o niskich dochodach zapewnia się miejsce w punkcie przedszkolnym, grupach przedszkolnych. Gmina również może rzeczowo i organizacyjnie wspierać inicjatywy społeczne i obywatelskie. W realizacji swoich zadań zawiera porozumienia o współpracy.

3.10 Wnioski i rekomendacje

Poniżej zostaną przedstawione najważniejsze wnioski wynikające z części diagnostycznej. Ze względu na syntetyczny charakter zaprezentowano tutaj jedynie najważniejsze konkluzje wynikające z analizy danych w podziale na kwestie społeczne.

Obszar edukacja

- ✓ Systematycznie spada liczba uczniów w szkołach podstawowych na terenie gminy. Liczba dzieci objętych edukacją przedszkolną utrzymuje się na podobnym poziomie. Ważnym aspektem jest

umożliwienie kontynuacji oraz rozwój usług przedszkolnych w gminie, a także rozpoznanie potrzeb i zadbanie o dzieci do 3 r. ż.

- ✓ Wzrasta liczba dzieci z orzeczeniami lub niepełnosprawnych. Należy systematycznie doposażać szkoły w specjalistyczny sprzęt, nowe technologie, poprzez zakup książek, pomocy, gier dydaktycznych, sprzętu sportowego. Dążyć do zatrudniania nauczycieli wspierających ucznia.
- ✓ Wzmacnianie pozytywnego stosunku do nauczycieli oraz budowanie klimatu współpracy pomiędzy nauczycielami w szkole oraz wspieranie konstruktywnych zainteresowań i zajęć pozaszkolnych młodzieży, utrzymanie zajęć pozalekcyjnych oraz bazy sportowej ponieważ gwarantuje to wyrównywanie szans rozwojowych oraz aktywny sposób spędzania czasu wolnego, alternatywny wobec cyfrowych wzorców.
- ✓ Wsparcie pedagogów i nauczycieli w zdobywaniu wiedzy oraz poszerzaniu umiejętności w zakresie rozpoznawania wyzwań oraz trudności specyficznych dla młodzieży w okresie dorastania.
- ✓ Kontynuowanie działań w zakresie profilaktyki szkolnej w oparciu o programy wykorzystujące aktywność własną uczniów i programy profilaktyczne. Realizując programy profilaktyczne kształtuje się kompetencje osobowościowe młodych ludzi oraz ich zdolności interpersonalne niezbędne dla satysfakcjonującego funkcjonowania wśród rówieśników bez pomocy alkoholu, papierosów i narkotyków czy też przemocy. Należy kształtować prawidłowe reakcje na uzależnienia i zachowania ryzykowne, eliminowanie u dzieci postawy bierności i przyzwolenia na obecność w swoim otoczeniu środków psychoaktywnych i osób je zażywających.
- ✓ Rekomenduje się rozpowszechnianie wśród uczniów informacji na temat form pomocy w przypadku posiadania w rodzinie osoby uzależnionej. Uczniowie powinni korzystać z warsztatów psychologicznych, które mogłyby polegać m.in. na praktycznych ćwiczeniach pracy nad swoją samooceną i bardzo ważna w tym wieku – asertywnością.
- ✓ Rekomenduje się prowadzenie zajęć integracyjnych dla dzieci i młodzieży mających na celu budowanie więzi pomiędzy uczniami oraz poczucie bezpieczeństwa i zaufania, gdyż to stanowi między innymi czynnik chroniący podejmowanie zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież.
- ✓ Rozmieszczanie w szkołach plakatów o tematyce zdrowego stylu życia i korzyści z nim związanych.
- ✓ Zaangażowanie szkoły oraz kadry pedagogicznej w celu identyfikacji problemów w rodzinach uczniów oraz pomoc tym osobom.
- ✓ Wskazana jest kontynuacja programów osłonowych, stypendiów, nagród, dożywiania uczniów z rodzin w trudnej sytuacji materialnej, a także utrzymanie wysokiej aktywności podmiotów edukacyjnych we współpracy z lokalnym środowiskiem na rzecz rozwoju dzieci i młodzieży.
- ✓ Przygotowanie programów skierowanych na bezpieczeństwo fizyczne i psychiczne uczniów, w tym w Internecie, w celu minimalizowania zachowań przemocy i agresji.

Obszar kultura

- ✓ Poziom aktywności instytucji kultury jest zadawalający. GOK i Biblioteka wykazują inicjatywy udziałów w konkursach, zewnętrznych aktywnościach, starają się odpowiadać na potrzeby wszystkich grup społecznych gminy rozwijając swoją działalność stałą i dodatkową.
- ✓ Wskazaniem jest kontynuowanie inicjatyw zmierzających do ułatwienia społecznej integracji i pobudzania aktywnego, kreatywnego uczestnictwa wszystkich grup wiekowych i zawodowych mieszkańców w środowisku lokalnym. Należy tworzyć warunki do samorealizacji dzieci i młodzieży oraz całych rodzin, dać możliwości interesującego spędzenia wolnego czasu, co służy wzmocnieniu więzi rodzinnych.
- ✓ Oferta kulturalna powinna dotrzeć do jak najszerszego grona odbiorców i do różnych grup odbiorców. Kluczowym zagadnieniem jest poprawienie dostępności do dóbr kultury oraz integracja i aktywizacja społeczna. Dzięki zespołom, Kołom Gospodyń Wiejskich, Klubom Seniora, Orlikowi możliwy jest lepszy dostęp do usług kultury dla dorosłych i osób starszych.
- ✓ Celem wzbogacenia oferty kulturalnej wskazane jest uzupełnienie zasobów ludzkich, materialnych i infrastruktury GOK, Biblioteki. Biblioteka potrzebuje systematycznego zakupu nowości wydawniczych.
- ✓ Zasadne wydaje się podejmowanie współpracy pomiędzy instytucjami kultury i środowiskiem pozarządowym poprzez organizowanie wspólnych wydarzeń, przedsięwzięć. Warto wzmocnić kompetencje liderów lokalnych i ich organizacji, w zakresie tworzenia projektów, pozyskiwania środków finansowych na ich realizację.

Obszar ochrona zdrowia, zabezpieczenie potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych

- ✓ Dostępność do podstawowej opieki medycznej na terenie gminy jest wystarczająca.
- ✓ Wzmocnienia dla mieszkańców wymaga dostępność do pomocy specjalistycznej, w tym dla dzieci i młodzieży, do diagnostyki, rehabilitacji.
- ✓ Konieczne jest prowadzenie i wzmocnienie działań związanych z terapią i rozwiązywaniem problemów uzależnień, jak również integracja społeczną osób nimi dotkniętych, w tym realizacja programów profilaktycznych rekomendowanych przez PARPA. Podejmowanie działań interwencyjnych w zakresie przemocy.
- ✓ Wzrasta liczba osób w wieku starszym, co niesie ze sobą konsekwencje związane ze zwiększonym zapotrzebowaniem na usługi zdrowotne, opiekuńcze, rehabilitacyjne. Utrudniony jest dostęp do leczenia specjalistycznego, rehabilitacji (usług poza komercyjnych). Występuje potrzeba większej dostępności do usług rehabilitacji dla osób chorych przewlekle np. w formie mobilnej lub ośrodka na terenie gminy.
- ✓ Odsetek populacji gminy przekraczającej wiek 60 lat determinuje wzrost problemów dotyczących chorób i potrzeb wieku podeszłego. Stąd też należy zaplanować oddziaływania skierowane do grupy osób starszych, w tym samotnych, zadbać o miejsca do aktywnego wypoczynku seniorów.

- ✓ W celu minimalizacji chorób należy przewidzieć w obszarze zdrowia szereg działań edukacyjnych, aktywności sportowej i ruchowej mieszkańców gminy (boisko sportowe, grupy sportowe).
- ✓ Ważne jest zaplanowanie systemowych i cyklicznych badań profilaktycznych dzieci, młodzieży i dorosłych pozwalających monitorować rozwój oraz wcześniej wykryć wady rozwojowe i choroby.
- ✓ Należy dążyć do zwiększenia liczby osób uczestniczących w programach profilaktycznych, w szczepieniach.
- ✓ Należy prowadzić działania w zakresie promocji zdrowia - istotą jest tworzenie warunków do zachowania zdrowia poprzez oddziaływanie na postawy, styl życia i otoczenie człowieka. W odniesieniu do osób starszych również w zakresie profilaktyki chorób wieku starszego, w tym rozwój edukacyjnej świadomości w zakresie prowadzenia zdrowego i aktywnego trybu życia, podniesienia świadomości w zakresie skutków zachowań ryzykownych oraz upowszechnienia nowych rozwiązań technologicznych.
- ✓ Dążenie do likwidacji barier komunikacyjnych - często są niedogodne połączenia komunikacyjne, a czasami także ich brak, co uniemożliwia dojazd osobom niemobilnym.
- ✓ Wzrasta poczucie osamotnienia osób starszych wynikające z rozluźnienia więzi rodzinnych i kontaktów sąsiedzkich. Wśród osób starszych przeważa mało aktywny styl życia mający związek z wyuczoną bierną postawą, stereotypowym podejściem do starości, barierami komunikacyjnymi. Należy organizować czas wolny osobom starszym w sposób zapobiegający ich marginalizacji i wykluczeniu społecznemu, poprzez zaspakajanie ich potrzeb towarzyskich, kulturalnych, upowszechnianie zdrowego trybu życia, polepszanie sprawności manualnej i ruchowej, propagowanie różnych form działalności twórczej, wspieranie rozwoju zainteresowań, promowanie aktywnego starzenia się w formie klubów samopomocy, grup samopomocowych.
- ✓ Rozwój opieki nad osobami starszymi poprzez wsparcie ich w funkcjonowaniu, w wykonywaniu codziennych czynności, w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych - zwiększenie dostępności usług opiekuńczych. Rozwój wolontariatu – pomoc wolontariuszy w opiece. Zapewnienie osobom niezdolnym do samodzielnego funkcjonowania opieki całodobowej poprzez kierowanie ich do domów pomocy społecznej.
- ✓ Angażowanie społeczności w akcje samopomocowe, informowanie o ofertach spędzania czasu wolnego skierowanych do osób starszych, niepełnosprawnych. Kształtowanie pozytywnego postrzegania starości w społeczeństwie, promocja „aktywnego starzenia się” oraz „aktywnej starości”.
- ✓ Promowanie integracji międzypokoleniowej (wspólne spędzanie czasu przez dzieci, młodzież i seniorów umożliwiające wymianę wiedzy, doświadczenia).
- ✓ Wsparcie osób starszych, niepełnosprawnych osiągających niskie dochody. Informowanie o należnych świadczeniach z pomocy społecznej, o innych formach wsparcia, wsparcie w formie pracy socjalnej.

- ✓ Upowszechnianie informacji o instytucjach udzielających wsparcia - gdzie na terenie gminy i powiatu mogą oni uzyskać wsparcie.
- ✓ Edukowanie mieszkańców gminy na temat niepełnosprawności poprzez akcje informacyjne, włączanie się w ogólnopolskie i wojewódzkie kampanie, zwrócenie uwagi na problem niepełnosprawności z wykorzystaniem lokalnej prasy, edukacja w szkołach.
- ✓ Włączanie osób niepełnosprawnych w życie społeczne, działania służące przełamaniu barier wewnętrznych poprzez integrację np. grupy samopomocowe.
- ✓ Tworzenie programów, projektów, działań podnoszących kwalifikacje zawodowe osób niepełnosprawnych.
- ✓ Promowanie wśród pracodawców zatrudniania osób niepełnosprawnych.
- ✓ Tworzenie możliwości udziału gminy w realizacji projektów, programów, inicjatyw skierowanych na w/w grupy społeczne.

Obszar rynek pracy i bezrobocie

- ✓ Jako teren wiejski z potencjałem rolniczym Gmina Boćki posiada wiele cech - uwarunkowań, które tworzą szanse rozwoju gospodarczego tego obszaru. Należy utrzymać tendencje sprzyjające zintensyfikowanemu rolnictwu i dbaniu o stan środowiska naturalnego we współpracy z sołectwami, rolnikami. Wykorzystać kolejny okres finansowania z UE na rozwój turystyki, działań okołorolniczych, agroturystycznych, specjalizacji rolnictwa.
- ✓ Na terenie gminy jest niski wskaźnik bezrobocia rejestrowanego. Bezrobocie można określić spadającym na przestrzeni ostatnich lat. Trudnym zjawiskiem jest gminne bezrobocie agrarne. Pomoc w rodzinie rolniczej traktowane jako zatrudnienie, liczba ha przeliczeniowych powoduje niemożność zarejestrowania się w PUP. Bezrobocie agrarne nie jest rozpoznane. Zwiększenie zatrudnienia pozarolniczego na wsi, zwiększa możliwość wyboru pracy. Jej różnorodność spowoduje nie tylko zwiększenie dochodów, ale także wzrost atrakcyjności gminy wiejskiej jako miejsca życia i pracy, szczególnie dla młodych ludzi, może zapobiegać emigracji.
- ✓ Należy poszukiwać efektywnych rozwiązań wobec osób z grup ryzyka na rynku pracy, bez kwalifikacji, osób młodych do 30 roku życia oraz powyżej 50 lat. Utrzymać współpracę z PUP i instytucjami działającymi w obszarze rynku pracy, ekonomii społecznej, współpracować w realizacji projektów i przedsięwzięć.
- ✓ Ważne są działania długofalowe, nastawione na tworzenie nowych miejsc pracy, warunków sprzyjających rozwojowi rolnictwa, usług, podmiotów ekonomii społecznej i aktywnej integracji.
- ✓ Należy prowadzić działania na rzecz ochrony osób zagrożonych bezrobociem i aktywizacji społeczno-zawodowej osób bezrobotnych, zachęcać do zakładania własnej działalności gospodarczej i korzystania z wsparcia Powiatowego Urzędu Pracy.
- ✓ Popularyzowanie rozwiązań ułatwiających godzenie życia rodzinnego i zawodowego.

- ✓ Popularyzowanie nowatorskich instrumentów aktywizacji osób długotrwale bezrobotnych w celu przeciwdziałania dziedziczeniu bezrobocia.
- ✓ Wzmocnienie działań służących reintegracji społecznej osób długotrwale bezrobotnych.
- ✓ Wzmacnianie kwalifikacji osób bezrobotnych poprzez kursy, szkolenia, staże, wolontariat, uwrażliwianie pracodawców na problem bezrobocia.
- ✓ Współpraca na linii PUP - GOPS – wymiana informacji, uzupełnianie się oferty wsparcia, nawiązanie współpracy z pracodawcami.

Obszar zagrożenie ubóstwem i pomoc społeczna

- ✓ Powiat bielski według przeprowadzonych badań miał bardzo niski stopień zagrożenia ubóstwem. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w Gminie Boćki jest wyższe niż przeciętne wynagrodzenie w województwie podlaskim. Ankietowani mieszkańcy również oceniali w większości warunki życia mieszkańców jako raczej dobre.
- ✓ Ubóstwo nadal jest głównym powodem przyznawania świadczeń z pomocy społecznej, zwłaszcza w gospodarstwach jednoosobowych. Zmniejsza się na przestrzeni lat liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej, z dożywiania dzieci w szkołach.
- ✓ Największy wpływ na obniżenie się liczby osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej ma wprowadzony Program „Rodzina 500+”. Realizacja tego programu polepszyła sytuację materialną rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Na polepszenie sytuacji materialnej rodzin mają również wpływ inne programy rządowe skierowane do rodziny, w tym „Dobry Start”, świadczenia rodzinne, fundusz alimentacyjny, „Karta Dużej Rodziny”. Kolejnym wsparciem dla rodzin będzie kolejny realizowany od 1.01.2022 r. program „Rodzinny Kapitał Opiekuńczy”.
Rodzina znajduje się w centrum polityki społecznej państwa. Tkwi w niej potencjał, który jest źródłem rozwoju naszego kraju. To dzięki rodzinom możliwy jest rozwój kolejnych pokoleń.
- ✓ Wraz ze wzrostem wieku życia będą narastały problemy z osobami starszymi, niepełnosprawnymi, polegające na zapewnieniu im usług podtrzymujących samodzielne funkcjonowanie społeczne, a także częściową lub całodobową opiekę. Przewiduje się, że liczba osób potrzebujących tego rodzaju wsparcia będzie wzrastać. Nastąpi rozwój usług opiekuńczych.
- ✓ Niezbędne jest rozszerzenie działań służących utrzymaniu zdrowia i aktywności fizycznej, społecznej seniorów, działań wspierających, samopomocowych, co zapewni zmniejszenie liczby osób korzystających z pomocy. Należy dążyć do tworzenia osobom starszym warunków do aktywnego i satysfakcjonującego życia po zakończeniu aktywności zawodowej. Kluczowe jest zapobieganie wykluczeniu osób starszych.
- ✓ Nadal należy kontynuować działania z zakresu zapewnienia osobom/rodzinom o najniższych dochodach bezpieczeństwa ekonomicznego poprzez realizację pomocy w postaci zasiłków celowych, specjalnych zasiłków celowych, zasiłków okresowych, pomoc żywnościową w ramach Programu

Operacyjnego Pomoc Żywnościowa.

- ✓ Wspierać rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

Obszar bezpieczeństwo publiczne i uzależnienia

- ✓ Gmina Boćki wydaje się być gminą bezpieczną. Mała jest skala przestępczości, duży wskaźnik wykrywalności, znikomy stopień przestępczości nieletnich. Najwięcej stwierdzono przestępstw o charakterze kryminalnym oraz przeciwko mieniu, niewiele przeciwko życiu i zdrowiu. Należy dążyć do tworzenia bezpiecznych warunków do życia i aktywności mieszkańców.
- ✓ W celu zwiększenia bezpieczeństwa i porządku publicznego warto przedsięwziąć zwiększenia ilości patroli policji na terenie gminy czy działania ukierunkowane na poprawę bezpieczeństwa w ruchu drogowym.
- ✓ Należy utrzymać sprawność funkcjonowania straży pożarnej. Konieczna jest kontynuacja wsparcia ze strony gminy jak też należy dążyć do pozyskiwania środków zewnętrznych na doposażenie i modernizację jednostek.
- ✓ Kontynuowanie działań mających na celu wzmocnienie integracji społeczności lokalnych na rzecz wspierania rodzin borykających się z różnymi problemami społecznymi, w tym zagrożenia przemocą, alkoholizmem, narkomanią.
- ✓ Edukowanie mieszkańców w zakresie: potencjalnych zagrożeń i sposobów reagowania, uzależnień i ich szkodliwości, przemocy i jej mechanizmów, stosowanych form pomocy, miejsc i instytucji udzielających pomocy i wsparcia, przekazywanie wiedzy osobom, które nie borykają się z w/w problemami ale mogą osiąść wiedzę na ten temat.
- ✓ Rozwój pracy socjalnej na rzecz mieszkańców, którzy są zagrożeni uzależnieniami, przemocą.
- ✓ Podejmowanie działań profilaktycznych, w tym skierowanych do dzieci i młodzieży.
- ✓ Wsparcie dla osób uzależnionych, współuzależnionych i ich rodzin, zapewnienie kompleksowej pomocy i wsparcia dla osób doznających przemocy w rodzinie.
- ✓ Wzmocnienie skuteczności procedur interwencyjnych i działań skierowanych do osób stosujących przemoc w rodzinie.
- ✓ Doskonalenie współpracy służb na rzecz przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu i niwelowaniu skutków alkoholizmu, na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy.
- ✓ Wzmacnianie wrażliwości społecznej i odpowiedzialności mieszkańców.

Obszar aktywność społeczna mieszkańców, sprawy publiczne

- ✓ Budowanie świadomości społecznej i obywatelskiej mieszkańców, budzenie poczucia odpowiedzialności za swoje otoczenie i dbałości o dobro wspólne; promowanie postaw prospołecznych i tworzenie warunków do rozwoju aktywności mieszkańców.
- ✓ Popularyzowanie wśród mieszkańców różnych form aktywności społecznej i obywatelskiej.

- ✓ Diagnozowanie problemów i potrzeb mieszkańców.
- ✓ Angażowanie mieszkańców gminy w rozwiązywanie problemów społecznych, konsultowanie z mieszkańcami pomysłów zmian wpływających na życie mieszkańców.
- ✓ Wzmocnienie działań służących integracji mieszkańców poprzez organizację imprez lokalnych, pikników rodzinnych, akcji samopomocowych. Promowanie wspólnego, rodzinnego spędzania wolnego czasu, podkreślenie aktywnej roli obojga rodziców w wychowywaniu dzieci, promowanie wartości rodzinnych, dietności oraz partnerskich relacji w małżeństwie.
- ✓ Podejmowanie działań na rzecz aktywizacji młodzieży, promocja wolontariatu wśród młodzieży, kształtowanie liderów młodzieżowych.
- ✓ Tworzenie w gminie przestrzeni dla dzieci i młodzieży – więcej miejsc zabaw, miejsc do bezpiecznego spędzania czasu z dzieckiem, miejsc gdzie młodzież mogłaby się spotykać i konstruktywnie spędzać swój wolny czas; angażowanie młodych ludzi w kreowanie ich przestrzeni i dbałości o miejsce dla młodych.
- ✓ Budowanie szerszej współpracy między instytucjami.

III ANALIZA SWOT

Opracowanie analizy SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Stanowi punkt wyjściowy dla określenia celów strategicznych oraz projektów socjalnych. Przedstawione poniżej czynniki obejmują mocne i słabe strony, a także szanse i zagrożenia. W analizie odnoszono się do kwestii społecznych występujących w Gminie Boćki.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none">• atrakcyjne położenie• walory przyrodnicze, kulturowe• niezdegradowane środowisko naturalne• niewielki wskaźnik bezrobocia• dochody mieszkańców na poziomie pozwalającym na poprawne funkcjonowanie i zabezpieczanie potrzeb bytowych• nowoczesnie wyposażone placówki oświatowe, zaawansowane technologicznie, z dostępem do stołówki, dobrze wyposażone oddziały przedszkolne• szeroka gama zajęć oferowanych dla uczniów w placówkach szkolnych, w tym pozalekcyjnych,• zorganizowany dowóz dzieci do szkół, w tym dzieci niepełnosprawnych do szkoły specjalnej,• budowa nowego ośrodka kultury i centrum produktu lokalnego• bezpieczna gmina• umiejętność pozyskiwania środków na realizację zadań, w tym z Unii Europejskiej• zabezpieczanie środków własnych gminy na działania w zakresie wsparcia rodzin• tworzenie miejsc spotkań dla seniorów, w tym organizowanie im ciekawych form spędzania czasu wolnego• posiadanie zasobu mieszkaniowego przez gminę (mieszkania komunalne i socjalne)• dobre rozeznanie środowiska lokalnego przez pracowników służb pomocy społecznej, przez placówki oświatowe• otwartość ośrodka pomocy społecznej i samorządu gminnego na współpracę ze środowiskiem lokalnym	<ul style="list-style-type: none">• ujemny przyrost naturalny• spadek dzietności• wzrost liczebności osób w wieku senioralnym• odpływ mieszkańców gminy, w tym z braku miejsc pracy, wyludnianie się wsi• ograniczona liczba mieszkań w zasobach gminy• brak form opieki nad dziećmi do lat 3• niedogodne połączenia komunikacyjne lub ich brak – wykluczenie komunikacyjne• brak miejsc pracy na lokalnym rynku• niskie kwalifikacje osób bezrobotnych• ubóstwo i bezradność najczęstszymi powodami korzystania ze świadczeń z pomocy społecznej• brak zawieranych kontraktów socjalnych• ograniczona dostępność usług medycznych, w tym specjalistycznych, w tym dla dzieci i ich ciągłość• niski udział mieszkańców w programach profilaktycznych, edukacyjnych, w narodowym programie szczepień, w tym przeciwko Covid-19• niewystarczająca promocja zdrowia w zakresie utrzymania i poprawy sprawności (fizycznej i psychicznej)• mało aktywny styl życia• nierówny dostęp do miejsc integracji społecznej• brak sieci wsparcia dla osób z problemami alkoholowymi i przemocą w rodzinie (stowarzyszenia, kluby, poradnictwo specjalistyczne, grupy wsparcia, samopomocy),• brak instytucji świadczących poradnictwo rodzinne, psychologiczne, prawne na terenie gminy i niewystarczający dostęp do poradnictwa poza gminą• mało zróżnicowana forma działań

	<p>podejmowanych wobec osób stosujących przemoc</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak wystarczającej oferty zajęć i spędzania czasu wolnego dla młodszych dzieci oraz rodzinnych form rozrywki /rekreacji – nierówny dostęp do usług • niski poziom realizacji programów i akcji społecznych ukierunkowanych na rzecz wspierania dziecka i rodziny • nierówny dostęp do kultury, sportu, wypoczynku • słabe przygotowanie do pełnienia ról w małżeństwie i w rodzinie oraz budowania więzi rodzinnych, utrzymująca się niewydolność rodziców w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczych • niewystarczająca infrastruktura instytucji, organizacji w obszarze opieki nad dzieckiem i wsparcia rodziny • brak rodzin wspierających rodziny wykazujące bezradność w funkcjonowaniu i sprawach opiekuńczo-wychowawczych • niska aktywność zawodowa i społeczna mieszkańców • wzrost poczucia osamotnienia osób starszych i niepełnosprawnych • brak podmiotów ekonomii społecznej • brak liderów lokalnych, wolontariuszy, grup samopomocowych • niska tożsamość z gminą i identyfikacja ze społecznością – niechęć do włączania się w życie społeczne • trudności w pozyskiwaniu osób chętnych do pracy w sprawowaniu usług opiekuńczych • brak polityki wspierania rodzin wielodzietnych w gminie poprzez system ulg
<p>Szanse</p> <ul style="list-style-type: none"> • otwartość na nowe rozwiązania • regulacje prawne bardziej przyjazne rodzinie • prospołeczna polityka państwa • dalsze dotowanie zadań własnych gminy z budżetu państwa • możliwość wykorzystania w działaniach środków zewnętrznych, w tym z EFS • dostępność środków budżetu państwa na działania konkursowe • prowadzenie kampanii społecznych dotyczących profilaktyki uzależnień, przemocy 	<p>Zagrożenia</p> <ul style="list-style-type: none"> • ujemny przyrost naturalny • migracja ludzi młodych • brak kształcenia adekwatnego do możliwości zatrudnienia • ograniczony rynek pracy nie sprzyjający spadkowi bezrobocia, w tym utajonego • wykluczenie przestrzenne rodzin • wzrost kosztów utrzymania rodzin • złożoność problemów w rodzinach • zanik wartości i tradycji rodzinnych • uzależnienie świadczeniobiorców OPS od otrzymywanej pomocy • brak świadomości problemu i umiejętności

- wzrost świadomości społecznej dotyczącej problemów społecznych, w tym problemów związanych ze starością, w zakresie rozumienia potrzeb osób z niepełnosprawnością
 - wzrost jakości usług świadczonych przez podmioty realizujące zadania z zakresu wsparcia rodziny i pomocy społecznej
 - doskonalenie zawodowe kadry pomocy społecznej
 - stosowanie pracy socjalnej w oparciu o kontrakt i projekt socjalny
 - utrzymanie stanowiska pracy asystenta rodziny
 - wzmacnianie współpracy pomiędzy instytucjami działającymi na rzecz rodziny
 - możliwość zawierania porozumień, partnerstw i lokalnych inicjatyw
 - rozwój współpracy pracowników pomocy społecznej z instytucjami sektora publicznego, organizacjami pozarządowymi oraz lokalną wspólnotą
 - wykorzystanie możliwości związanych z rozwojem społeczeństwa informacyjnego
 - wdrażanie działań prorodzinnych
 - wspieranie działań promujących wartości rodzinne, promowanie budowania relacji rodzinnych w prasie, TV
 - nowe uregulowania w polityce społecznej państwa służące wspieraniu rodziców w godzeniu ról zawodowych i rodzinnych
 - zmiana mentalności społecznej w kwestii postrzegania rodzin dysfunkcyjnych
 - traktowanie uzależnień jako problemu społecznego
 - wzrost liczby samorządów korzystających z oferty programów rządowych w zakresie aktywizacji osób starszych (Senior+), niepełnosprawnych (Za życiem, Opieka wytchnieniowa, Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej, Centra opiekuńczo-mieszkalne, Dostępność Plus, Usługi opiekuńcze dla osób niepełnosprawnych)
 - rozwój nowych form wsparcia takich jak teleopieka, sąsiedzkie usługi środowiskowe, opieka wytchnieniowa)
 - promowanie zatrudniania osób z niepełnosprawnościami na rynku pracy
 - rozwój oferty kulturalnej, edukacyjnej, rekreacyjnej, sportowej
 - rozwijający się sektor ekonomii społecznej
- szukania pomocy
 - niski prestiż zawodu pracownika socjalnego
 - ochrona pracowników instytucji pomocy społecznej w sytuacji pandemii
 - ograniczone szanse zatrudnienia osób wykwalifikowanych do sprawowania specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi
 - poczucie osamotnienia osób starszych i niepełnosprawnych
 - stereotypowe podejście do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (dysfunkcyjnych, niepełnosprawnych, starych)
 - alienacja społeczna
 - brak perspektyw do samorozwoju
 - brak nawyków do korzystania z rodzinnego poradnictwa specjalistycznego
 - brak motywacji do korzystania z poradni terapii uzależnień, z terapii rodzinnych
 - niewystarczająca liczba specjalistów w zakresie geriatry
 - słabo rozwinięta infrastruktura w zakresie opieki długoterminowej i geriatrycznej
 - ograniczenia finansowe osób starszych, niepełnosprawnych wynikające z niskich świadczeń sprzyjające wykluczeniu społecznemu i utracie samodzielności
 - osłabienie więzi rodzinnych oraz ograniczenie roli rodziny w zapewnieniu opieki osobom niesamodzielnym
 - dostatecznych środków finansowych na walkę z problemami społecznymi
 - rosnące wydatki gmin przeznaczone na zapewnienie opieki w domach pomocy społecznej
 - nierówny dostęp do usług społecznych ze względu na kryterium terytorialne (miasto, wieś)
 - wzrost liczby osób z niepełnosprawnością w związku ze starzeniem się społeczeństwa
 - niska świadomość społeczna w zakresie ekonomii społecznej

IV. MISJA, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Przeprowadzona diagnoza sytuacji społecznej w gminie Boćki pozwoliła na zidentyfikowanie najważniejszych problemów oraz wyzwań, przed którymi w najbliższych latach stanie samorząd lokalny. Wyniki diagnozy, po ich nałożeniu na kompetencje samorządu gminnego, posłużyły do sformułowania misji i wyznaczania celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań niezbędnych do podjęcia w latach 2021 – 2030. Wdrożenie zaplanowanych przedsięwzięć powinno przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców gminy, zmniejszenia skali występujących problemów społecznych oraz zminimalizowania ich skutków społecznych.

Misją samorządu Gminy Boćki w realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2021 – 2030 jest wzmocnienie rodzin, przeciwdziałanie różnym formom marginalizacji i wykluczenia społecznego, podniesienie jakości życia mieszkańców i stwarzanie im warunków do rozwoju oraz integrowanie społeczności lokalnej.

Wypełnienie tak sformułowanej misji wymaga wdrożenia wyznaczonych celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań. Zostały one przedstawione poniżej. Uwzględniają one również realizatorów poszczególnych działań, źródła ich finansowania oraz prognozę zmian.

I CEL STRATEGICZNY Wsparcie rodzin oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży warunków do rozwoju				
1. Cel operacyjny: Pomoc rodzinom w wypełnianiu ich funkcji				
2. Cel operacyjny: Zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiedniego dostępu do kształcenia i umożliwienie im wszechstronnego rozwoju				
Kierunki działań do celów operacyjnych 1 - 2	Realizatorzy	Partnerzy w realizacji	Prognoza zmian	Czas realizacji, Źródło finansowania
1. Kontynuowanie pracy socjalnej z rodzinami, w szczególności z rodzinami wymagającymi ochrony macierzyństwa lub wielodzietności oraz mającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.	Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki oświatowe, Gminny Ośrodek Kultury, Biblioteka, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, placówki ochrony zdrowia, specjaliści, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe, ochotnicze straże pożarne, kościoły, społeczność lokalna, inni	- podniesienie poziomu wiedzy w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, - skuteczniejsze wsparcie dla rodziców mających trudności opiekuńczo-wychowawcze, rodziców samotnych i wychowujących dziecko niepełnosprawne, - zwiększenie dostępności poradnictwa specjalistycznego, - podwyższenie szans edukacyjnych dla uczniów uzdolnionych i dzieci mających problemy w nauce, - wzbogacenie oferty spędzania czasu wolnego oraz wzrost liczby dzieci i młodzieży z niej korzystających.	2021 – 2030 budżet samorządu, centralny, fundusze zewnętrzne, fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, środki organizacji pozarządowych, sponsorzy indywidualni
2. Utrzymanie asystenta rodziny oraz ustanawianie rodzin wspierających dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizowanie dla nich szkoleń.				
3. Prowadzenie wśród rodzin edukacji w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich oraz promowanie prawidłowego modelu rodziny, m.in. przez pracowników GOPS-u, placówek oświatowych, asystenta rodziny.				
4. Zapewnienie rodzinom dostępu do poradnictwa specjalistycznego.				
5. Promowanie wśród pracodawców elastycznych form zatrudnienia, ułatwiających godzenie pracy z wychowywaniem dzieci.				
6. Podjęcie działań w kierunku zwiększenia w gminie dostępu do opieki przedszkolnej oraz zapewnienia opieki nad dziećmi do lat 3.				
7. Kontynuowanie i wspieranie działań integracyjnych na rzecz rodzin.				
8. Zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych i poza szkolnych przy wykorzystaniu zasobów oświatowych, kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych gminy; rozwijanie infrastruktury umożliwiającej spędzanie czasu wolnego oraz rozwój uzdolnień i zainteresowań dzieci i młodzieży, organizowanie wypoczynku.				
9. Tworzenie i rozwijanie oferty placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.				
10. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży, m.in. poprzez zwiększenie dostępności zajęć wyrównawczych, udzielanie pomocy w nauce (np. przez wolontariuszy), przyznawanie stypendiów i zasiłków szkolnych.				
11. Opracowywanie i wdrażanie programów i projektów na rzecz rodziny i dziecka, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy UE i z budżetu państwa (w ramach konkursów); podejmowanie				

współpracy w tym zakresie z organizacjami pozarządowymi.				
12. Integrowanie i koordynowanie działań na rzecz rodziny i dziecka w gminie poprzez stałą współpracę placówek oświatowych i kulturalnych, pomocy społecznej i ochrony zdrowia, Policji, sądu rejonowego i kuratorów sądowych, organizacji pozarządowych i kościołów				

II CEL STRATEGICZNY Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego oraz tworzenie mieszkańcom gminy warunków do rozwoju

1. Cel operacyjny: Wspieranie osób znajdujących się w trudnej sytuacji bytowej i wymagających aktywizacji, w tym pozostających bez pracy.
2. Cel operacyjny: Tworzenie w gminie nowych miejsc pracy

Kierunki działań do celów operacyjnych 1 -2	Realizatorzy	Partnerzy w realizacji	Prognoza zmian	Czas realizacji, Źródło finansowania
1. Kontynuowanie pracy socjalnej z osobami ubogimi i bezrobotnymi obejmującej m.in. motywowanie do podnoszenia kwalifikacji, poszukiwania zatrudnienia i rozwiązywania własnych problemów oraz zawieranie z nimi kontraktów socjalnych.	Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Centrum Integracji Społecznej, GOPS, placówki oświatowe, sportowe, GOK, służba zdrowia,	PUP, PCPR, szkoły ponadpodstawowe, inwestorzy, pracodawcy, w tym lokalni przedsiębiorcy, placówki zapewniające schronienie poza gminą, placówki ochrony zdrowia spoza gminy, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe, Kościoły, społeczność lokalna, ośrodki wsparcia	- aktywizacja zawodowa i usamodzielnienie części dotychczasowych beneficjentów systemu pomocy społecznej, - poprawa warunków ekonomicznych osób zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego, - łatwiejszy dostęp do mieszkań dla osób o niskim statusie materialnym, - lepsze wsparcie dla osób zagrożonych i dotkniętych bezdomnością, - zwiększenie liczby miejsc pracy w gminie, - wzrost aktywności gospodarczej w gminie.	2021 – 2030 budżet samorządu, centralny, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Pracy, fundusze zewnętrzne, fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, środki organizacji pozarządowych, sponsorzy indywidualni
2. Podejmowanie wśród osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej działań edukacyjnych służących poprawie ich położenia oraz zapobieganiu zjawisku dziedziczenia bezrobocia i biedy, m.in. edukowanie w zakresie umiejętnego gospodarowania budżetem domowym.				
3. Udzielanie przez GOPS pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i z funduszu alimentacyjnego oraz, w razie potrzeby w formie dodatków mieszkaniowych i ryczałtu energetycznego.				
4. Udzielanie świadczeń wychowawczych				
5. Zachęcanie osób zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego do aktywnych postaw, promowanie wśród nich samopomocy, np. pomocy sąsiedzkiej, oraz organizowanie na rzecz ubogich akcji charytatywnych (np. zbiórek)				
6. Udzielanie pomocy dzieciom pochodzącym z ubogich rodzin, m.in. poprzez prowadzenie dożywiania w szkołach, wyposażenie ich w podręczniki i pomoce szkolne oraz odzież, a także organizowanie wypoczynku oraz czasu wolnego.				
7. Stała współpraca z PUP w zakresie aktywizacji zawodowej bezrobotnych mieszkańców gminy - upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych i stażach, organizowanie robót publicznych, prac społecznie-użytecznych,				

interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego oraz udzielanie pomocy w rozpoczęciu działalności gospodarczej.				
8. Wspieranie tworzenia i rozwoju podmiotów ekonomii społecznej, w tym spółdzielni socjalnych.				
9. Podejmowanie działań na rzecz osób zagrożonych i dotkniętych bezdomnością, m.in. prowadzenie pracy socjalnej, udzielania wsparcia finansowego i rzeczowego oraz w dostępie do opieki zdrowotnej i terapii uzależnień, zapewnienie schronienia; podejmowanie współpracy w tym zakresie z placówkami spoza gminy.				
10. Podejmowanie działań w celu zwiększenia w gminie zasobów mieszkaniowych.				
11. Opracowywanie, realizacja lub współudział w realizacji programów, projektów na rzecz zagrożonych i dotkniętych wykluczeniem społecznym, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz z budżetu państwa (w ramach konkursów).				
12. Pozyskiwanie nowych inwestorów, promowanie gminy przy wykorzystaniu jej walorów, oferowanie ulg podatkowych.				
13. Wspieranie i promowanie przedsiębiorczości.				
14. Wspieranie w gminie rolnictwa i zmian w rolnictwie w celu zwiększenia jego konkurencyjności; promowanie i wspieranie rozwoju rolnictwa ekologicznego.				
15. Wspieranie rozwoju turystyki i rekreacji w gminie, m. in. poprzez promowanie jej walorów oraz rozwijanie oferty i infrastruktury turystycznej, w tym agroturystycznej.				
16. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi zajmującymi się wspieraniem przedsiębiorczości i inicjatyw gospodarczych oraz rozwoju gminy, udzielaniem wsparcia osobom ubogim, bezrobotnym, bezdomnym a także z Kościołami				

III CEL STRATEGICZNY Poprawa skuteczności wsparcia w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie oraz dostępności opieki zdrowotnej				
1. Cel operacyjny: Udzielanie pomocy osobom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie oraz prowadzenie działalności profilaktycznej w tym zakresie.				
2. Cel operacyjny: Zaspakajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia				
Kierunki działań do celów operacyjnych 1 - 2	Realizatorzy	Partnerzy w realizacji	Prognoza zmian	Czas realizacji, Źródło finansowania
1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej, rehabilitacyjnej, psychologicznej, prawnej i socjalnej dla osób i rodzin dotkniętych	Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd	placówki ochrony zdrowia,	- większy poziom świadomości mieszkańców w zakresie	2021 - 2030

<p>problemami uzależnień i przemocy w rodzinie, m.in. poprzez rozszerzenie oferty działającego w gminie punktu konsultacyjno-informacyjnego oraz podejmowanie współpracy z placówkami leczenia uzależnień i ośrodkami wsparcia świadczącymi pomoc w w/w zakresie.</p> <p>2. Zintensyfikowanie w gminie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej, szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii, przemocy w rodzinie, w szczególności kierowanej do dzieci i młodzieży, ich rodziców oraz nauczycieli.</p> <p>3. Wspieranie ruchu samopomocowego w gminie, w tym działań mających na celu utworzenie grup wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.</p> <p>4. Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.</p> <p>5. Zintensyfikowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania przemocy w Rodzinie.</p> <p>6. W razie potrzeby zapewnienie miejsc w ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie a także kierowanie sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych; nawiązywanie współpracy w tym zakresie z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie.</p> <p>7. Tworzenie oferty placówek wsparcia dla dzieci i młodzieży w gminie.</p> <p>8. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie.</p> <p>9. Promowanie zdrowia i prowadzenie profilaktyki zdrowotnej.</p> <p>10. Zwiększenie dostępu mieszkańcom do świadczeń zdrowotnych, głównie specjalistycznych, w tym do opieki geriatrycznej i rehabilitacji.</p> <p>11. Podejmowanie działań wynikających z rozeznaczonych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców, w tym opracowywanie i realizowanie programów zdrowotnych.</p> <p>12. Inicjowanie przedsięwzięć lokalnych mających na celu zaznajomienie mieszkańców z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia oraz ich skutkami.</p> <p>13. Upowszechnianie wśród mieszkańców gminy informacji na temat dostępności i możliwości skorzystania ze specjalistycznych usług medycznych, w tym wykonania badań specjalistycznych.</p>	<p>Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny, placówki oświatowe, kulturalne, sportowe, placówki ochrony zdrowia,</p>	<p>leczenia uzależnień, ośrodki wsparcia, specjaliści, grupy samopomocowe, instytucje rządowe, policja, prokuratura rejonowa, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, organizacje pozarządowe, Kościoły, społeczność lokalna</p>	<p>profilaktyki uzależnień i przemocy w rodzinie, - lepszy dostęp do wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz dotkniętych przemocą w rodzinie, - obniżenie liczby przypadków przemocy w rodzinie, - większy poziom świadomości mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej oraz zdrowego trybu życia, - lepszy dostęp do opieki zdrowotnej, w tym specjalistycznej.</p>	<p>budżet samorządu, centralny, fundusze zewnętrzne, fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, środki organizacji pozarządowych, sponsorzy indywidualni</p>
--	---	--	---	---

IV CEL STRATEGICZNY Utrzymanie seniorów i osób niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania

1. Cel operacyjny: Zapewnienie osobom starszym odpowiedniej opieki oraz zwiększenie ich udziału w życiu społeczności lokalnej.				
2. Cel operacyjny: Ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz tworzenie warunków do społecznej i zawodowej aktywności osób nią dotkniętych.				
Kierunki działań do celów operacyjnych 1 - 2	Realizatorzy	Partnerzy w realizacji	Prognoza zmian	Czas realizacji, Źródło finansowania
1. Udzielanie osobom starszym i niepełnosprawnym wsparcia w postaci pracy socjalnej oraz pomocy finansowej i rzeczowej	Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe, kulturalne, sportowe, służby zdrowia, organizacje pozarządowe	Powiatowy Urząd Pracy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, placówki ochrony zdrowia, pracodawcy, ośrodki wsparcia, podmioty świadczące usługi rehabilitacyjne, domy pomocy społecznej, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe działające na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, Kościoły, społeczność lokalna	- efektywniejszy udział seniorów i osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, - wyższy standard świadczonych usług, - lepsza jakość funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania, - wzrost liczby osób usprawnionych i zatrudnionych.	2021 - 2030 budżet samorządu, centralny, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Pracy, fundusze zewnętrzne, fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, środki organizacji pozarządowych, sponsorzy indywidualni
2. Rozwijanie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi.				
3. Inicjowanie i promowanie wśród mieszkańców gminy działań samopomocowych, np. pomocy sąsiedzkiej.				
4. Inicjowanie działań prozdrowotnych wśród osób starszych i niepełnosprawnych.				
5. Rozwijanie oferty spędzania czasu wolnego kierowanej do osób starszych i niepełnosprawnych – zapewnienie im odpowiedniego dostępu do edukacji, kultury, rekreacji poprzez organizowanie imprez środowiskowych, wycieczek, zajęć, spotkań integracyjnych, m.in. w ramach gminnych placówek kulturalnych, klubów seniora, przy współpracy z organizacjami pozarządowymi.				
6. Utrzymanie funkcjonowania na terenie gminy klubów seniora a w sprzyjających okolicznościach utworzenie domu dziennego pobytu.				
7. Wspieranie inicjatyw służących zwiększeniu aktywności osób starszych i niepełnosprawnych oraz wykorzystujących ich potencjał.				
8. Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie oraz Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, m.in. przy likwidacji barier, zapewnieniu dostępu do rehabilitacji i sprzętu rehabilitacyjnego oraz zapewnieniu i utrzymaniu odpowiedniego zatrudnienia.				
9. Podejmowanie i rozszerzanie współpracy z instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, m.in. z zakładami opieki zdrowotnej, ośrodkami wsparcia, domami pomocy społecznej, podmiotami świadczącymi usługi rehabilitacyjne, warsztatami terapii zajęciowej, Kościołami.				
10. Pozyskiwanie wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze i niepełnosprawne w codziennym życiu.				

V CEL STRATEGICZNY Podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego w gminie.

1. Cel operacyjny: Przeciwdziałanie przestępczości wśród nieletnich.				
2. Cel operacyjny: Podejmowanie przedsięwzięć profilaktycznych, edukacyjnych, informacyjnych poświęconych przestępczości.				
Kierunki działań do celów operacyjnych	Realizatorzy	Partnerzy w realizacji	Prognoza zmian	Czas realizacji, Źródło finansowania
1. Podejmowanie w gminie przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych poświęconych przestępczości i jej skutkom (akcje, kampanie).	Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki oświatowe, kulturalne, sportowe, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,	policja, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, placówki ochrony zdrowia, Kościół, społeczność lokalna, organizacje pozarządowe	- wzrost zasobu wiedzy mieszkańców na temat przestępczości i jej skutków, - ograniczenie przestępczości, w tym wśród młodocianych, - bezpieczniejsze drogi.	2021 – 2030 budżet samorządu, centralny, fundusze zewnętrzne, fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, środki organizacji pozarządowych, sponsorzy indywidualni
2. Podejmowanie działań profilaktyczno-edukacyjnych wśród dzieci i młodzieży, m.in. opracowywanie i realizowanie programów w placówkach oświatowych i włączanie w ich realizację policji.				
3. Patrolowanie i wizytowanie miejsc publicznych w gminie; zwiększenie częstotliwości patroli policyjnych w miejscach najbardziej zagrożonych, szczególnie w godzinach wieczornych.				
4. Współpraca jednostek gminnych i mieszkańców z policją, prokuraturą rejonową, sądem rejonowym, kuratorami sądowymi i organizacjami pozarządowymi na rzecz przeciwdziałania przestępczości.				
5. Zapewnienie dzieciom i młodzieży alternatywnych form spędzania czasu wolnego.				
6. Zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa na drodze, m.in. poprzez remont dróg gminnych, przebudowę przejść dla pieszych, oświetlenia i miejsc parkingowych.				

VI CEL STRATEGICZNY Wzmacnianie lokalnych służb społecznych oraz rozwijanie społeczeństwa obywatelskiego

1. Cel operacyjny: Doskonalenie sektora pomocy społecznej w gminie.

2. Cel operacyjny: Rozwijanie i wspieranie sektora pozarządowego oraz rozszerzenie współpracy z należącymi do niego organizacjami.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1 - 2	Realizatorzy	Partnerzy w realizacji	Prognoza zmian	Czas realizacji, Źródło finansowania
1. Systematyczne podnoszenie kompetencji przez kadrę pomocy społecznej, m.in. poprzez udział w szkoleniach.	Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, inne jednostki organizacyjne gminy	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe, podmioty prowadzące działalność	- większe kompetencje kadr pomocy społecznej, - wyższa jakość świadczonych usług, - rozwój aktywności mieszkańców, - wzrost liczby inicjatyw społecznych, - różnorodność form i lepsza efektywność współpracy z	2021 – 2030 budżet samorządu, centralny, fundusze zewnętrzne, fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, środki organizacji pozarządowych,
2. Dalsze zapewnianie wsparcia przez asystenta rodziny.				
3. W razie potrzeby rozszerzenie infrastruktury socjalnej w gminie.				
4. Projektowanie i wdrażanie nowych instrumentów i usług służących podniesieniu jakości świadczonej pomocy.				
5. Zapewnienie mieszkańcom szerszego dostępu do informacji o możliwościach uzyskania i dostępnych formach świadczeń pomocowych, m.in. poprzez rozwijanie strony internetowej GOPS-u.				
6. Opracowywanie, realizowanie, współuczestniczenie w projektach, w				

tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz z budżetu państwa (w ramach konkursów).		pożytku publicznego, Kościół, społeczność lokalna	sektorem pozarządowym.	sponsorzy indywidualni
7. Realizowanie zadań z zakresy rozwiązywania problemów społecznych przy szerszej współpracy z sektorem pozarządowym oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.				
8. Wspieranie organizacyjne powstających organizacji pozarządowych, promowanie ich działalności oraz udzielanie pomocy w nawiązywaniu współpracy oraz w pozyskiwaniu środków.				
9. Zachęcanie mieszkańców gminy do udziału w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych- samoorganizowanie się, samopomoc.				
10. Wspieranie lokalnych inicjatyw społecznych.				
11. Propagowanie idei wolontariatu oraz pozyskiwanie wolontariuszy do udziału w realizacji zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych.				

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Boćki na lata 2021 – 2030 będzie realizowana w szczególności poprzez następujące programy:

- ✓ Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii,
- ✓ Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Boćki,
- ✓ Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Boćki,
- ✓ Program współpracy Gminy Boćki z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Skuteczność wdrożenia dokumentu będzie również zależała od środków finansowych – posiadanych i pozyskanych przez samorząd gminny lub inne podmioty uczestniczące w realizacji strategii – na opracowanie i realizację innych programów oraz projektów, które będą zgodne z przyjętymi w dokumencie kierunkami działań.

Programy i projekty powinny cechować efektywność, skuteczność, celowość. Mogą one być przyjmowane stosownymi uchwałami przez Radę Gminy i, w zależności od charakteru, realizowane w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych.

Zaprojektowane zgodnie z zapisami strategicznymi przedsięwzięcia mogą być dofinansowywane m. in. ze środków programów resortowych (np. w ramach otwartych konkursów ofert).

V WDROŻENIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA STRATEGII

Zgodnie z art. 110 ust 4 ustawy o pomocy społecznej, koordynatorem realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Boćki na lata 2021 – 2030 będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Boćkach. Sformułowane w dokumencie kierunki działań będą wdrażane przez wyznaczonych realizatorów oraz partnerów w realizacji, w zależności od posiadanych i pozyskanych środków finansowych.

Monitoring zapisów strategicznych, polegający na zbieraniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych bądź zrealizowanych już działań, będzie prowadzony przez podmioty realizujące strategię i współdziałające w jej realizacji.

Gromadzone dane pozwolą zidentyfikować i rozwiązać problemy, które pojawiają się w trakcie wdrażania dokumentu, oraz stwierdzić, z myślą o podjęciu działań korygujących, czy realizacja wyznaczonych działań zmierza w słusznym kierunku. Monitoring strategii dostarczy również informacji pozwalających na przeprowadzenie jej ewaluacji, która umożliwi ustalenie rzeczywistych rezultatów wdrożenia dokumentu – czy uzyskane efekty są zgodne z przyjętymi wcześniej zamierzeniami i na co miały wpływ.

Informacja na temat realizacji strategii oraz osiągniętych rezultatów będzie przygotowywana corocznie w formie raportu monitoringowego w terminie do dnia 30 czerwca. Poza oceną wdrożenia

zapisów strategicznych, będzie on zawierał propozycje rozwiązań oraz, w przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych lub nowych potrzeb, podjęcie działań korygujących i wszelkich prac mających na celu aktualizację obowiązującej strategii.

W celu skutecznego i sprawnego opracowywania raportu monitoringowego, Wójt Gminy może powołać zespół zadaniowy, w skład którego wejdą przedstawiciele podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji.

Do oceny stopnia wdrożenia strategii zostaną wykorzystane przedstawione poniżej wskaźniki monitoringowe (wskaźniki realizacji działań. W większości są one dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji.

Przepracowany zestaw wskaźników ma charakter otwarty, co oznacza, że w trakcie wdrażania strategii, może być on zmodyfikowany, w tym poszerzony o nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji zapisów strategicznych.

Cel strategiczny 1

- liczba rodzin objętych pracą socjalną,
- liczba asystentów rodziny oraz liczba rodzin objętych przez nich wsparciem,
- liczba osób i rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym oraz liczba porad,
- liczba dzieci objęta opieką przedszkolną,
- liczba dzieci do lat 3 objęta opieką,
- liczba placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży oraz liczba osób objętych przez nich opieką,
- liczba opracowywanych i realizowanych programów i projektów na rzecz rodziny i dziecka oraz liczba osób nimi objętych.

Cel strategiczny 2

- liczba osób bezrobotnych, ubogich i bezdomnych objętych pracą socjalną,
- liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezrobocia, ubóstwa i bezdomności,
- liczba osób i rodzin objętych wsparciem w postaci świadczeń pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i z funduszu alimentacyjnego oraz w formie dodatków mieszkaniowych i dodatku energetycznego,
- liczba rodzin objętych świadczeniem wychowawczym,
- liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem,
- wielkość stopy bezrobocia,
- liczba osób bezrobotnych w gminie, w tym liczba osób objętych przez Powiatowy Urząd Pracy różnymi formami wsparcia,

- liczba podmiotów ekonomii społecznej,
- liczba osób bezdomnych, którym zapewniono schronienie i inne formy wsparcia,
- liczba mieszkań komunalnych i socjalnych,
- liczba programów i projektów na rzecz zagrożonych i dotkniętych marginalizacją i wykluczeniem społecznym,
- liczba nowych inwestorów,
- liczba podmiotów gospodarczych.

Cel strategiczny 3

- liczba osób objętych pomocą terapeutyczną i rehabilitacyjną,
- liczba rodzin objętych wsparciem psychologicznym, prawnym oraz z systemu pomocy społecznej z powodu alkoholizmu, narkomanii i przemocy w rodzinie,
- liczba osób objętych pomocą w ramach punktu konsultacyjnego,
- liczba grup samopomocowych oraz liczba osób objętych w ich ramach wsparciem,
- liczba udzielonych porad i przeprowadzonych interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- liczba osób objętych oddziaływaniem zespołu interdyscyplinarnego,
- liczba osób umieszczonych w ośrodkach wsparcia,
- liczba osób skierowanych do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych,
- liczba przedsięwzięć w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej,
- liczba osób objętych świadczeniami zdrowotnymi,
- liczba opracowanych i realizowanych programów zdrowotnych oraz liczba osób nimi objętych.

Cel strategiczny 4

- liczba osób w wieku poprodukcyjnym i ich udział w ogólnej liczbie mieszkańców,
- liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych pracą socjalną,
- liczba seniorów i osób niepełnosprawnych objętych pomocą społeczną,
- liczba osób objętych usługami opiekuńczymi i specjalistycznymi usługami opiekuńczymi, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- liczba osób korzystających z zajęć w klubach seniora,
- liczba osób korzystających z usług w domu dziennego pobytu,
- liczba obiektów, w których zlikwidowano bariery,
- liczba nowo utworzonych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- liczba osób z gminy korzystających z ośrodków wsparcia dziennego poza terenem gminy,
- liczba osób z gminy objętych całodobową opieką w domach pomocy społecznej,

- liczba wolontariuszy wspierających osoby starsze i niepełnosprawne.

Cel strategiczny 5

- liczba popełnionych i wykrytych przestępstw,
- liczba przedsięwzięć edukacyjnych, informacyjnych, profilaktycznych,
- liczba zrealizowanych inwestycji w celu poprawy bezpieczeństwa na drodze.

Cel strategiczny 6

- liczba pracowników GOPS-u, w tym liczba pracowników socjalnych,
- liczba asystentów rodziny oraz liczba rodzin objętych przez nich wsparciem,
- liczba szkoleń, w których uczestniczyła kadra pomocy społecznej,
- liczba organizacji pozarządowych funkcjonujących w obszarze polityki społecznej,
- liczba wspieranych przez samorząd gminy organizacji pozarządowych.

Ewaluacja ma na celu uzyskanie informacji, czy osiągnięto zakładane rezultaty oraz czy pozwoliły one i w jakim stopniu na realizację celów strategii. Cele ewaluacji to:

- doskonalenie działań podejmowanych w ramach strategii,
- informacja o efektach wdrażania strategii oraz uzyskanie odpowiedzi na pytania związane z jej realizacją,
- wzrost jakości strategii,
- pogłębienie odpowiedzialności za wdrażanie strategii wśród wszystkich zainteresowanych jej funkcjonowaniem i efektami.

Strategia jest dokumentem otwartym i wraz z upływem czasu, zmiany potrzeb i możliwości będzie wymagać uaktualnienia. Przy wyborze zadań do realizacji będą brane pod uwagę zarówno nowe oczekiwania społeczności lokalnej i określonych grup społecznych, jak również zmieniające się czynniki środowiska zewnętrznego, np. nowe uregulowania prawne, społeczno-ekonomiczne czy nowe możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych.

Odpowiedzialny za wdrażanie strategii oraz dostosowanie wszystkich planów i programów do jej ustaleń jest Wójt Gminy.

Rada Gminy - pełni bieżący nadzór nad realizacją strategii, czuwa, aby były zabezpieczone środki na realizację zadań ujętych w strategii, uchwała zmiany w strategii, przyjmuje programy do realizacji.

Należy zapewnić spójności strategii z innymi dokumentami strategicznymi. Podmioty zarządzające i realizujące zadania strategiczne powinny sprawować opiekę nad tym, aby zapisy strategii były uwzględniane w innych dokumentach strategicznych gminy. W przypadku aktualizacji pozostałych dokumentów strategicznych stosowne zmiany winny być uwzględniane również w niniejszym dokumencie.

System aktualizacji strategii zakłada wprowadzanie zmian w dokumencie strategicznym. Zmiany będą proponowane przez wyznaczonego pracownika z ramienia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, opiniowane i zatwierdzane przez Radę Gminy.

Część diagnostyczna będzie poddawana przeglądowi raz na 4 lata. , część „programowa” (działania/zadania i harmonogram) będzie poddawana przeglądowi i aktualizacji co 2 lata - sporządzany w formie aktualizacji harmonogram będzie tworzony na kolejne 2 lata (zadanie to odbywać się będzie pod koniec roku kalendarzowego). Niniejszy dokument, po uchwaleniu przez Radę Gminy powinien być opublikowany na stronie internetowej, a ponadto przekazany wszystkim jednostkom i instytucjom, których działalność może przyczynić się do realizacji strategii.

VI. WNIOSKI KOŃCOWE

Strategia jest dokumentem, który uświadamia społeczności lokalnej skalę zjawisk i problemów społecznych oraz wychodzi naprzeciw jej potrzebom, natomiast dla samorządu stanowi kompleksowy i uporządkowany zbiór celów, działań i metod ukierunkowanych na wprowadzenie skutecznych rozwiązań w obszarze problemów społecznych.

Strategia ukierunkowuje działania władz samorządowych i instytucji pomocy społecznej, w tym Ośrodka Pomocy Społecznej na pełnienie aktywnej roli w budowaniu nowoczesnego modelu systemu pomocy społecznej. Zorientowanie strategii na wybranych grupach społecznych przez pryzmat działań strukturalnych, inwestycyjnych, rozwojowych, jest najlepszą możliwością poprawy sytuacji wielu osób, a także zaktywizowania wielu grup podlegających wykluczeniu społecznemu.

Celem strategii są działania długookresowe i długofalowe, polegające na inwestycji w kapitał ludzki, system edukacji, poprawę sytuacji materialnej, działania na rzecz poprawy rynku zatrudnienia, mające powiązania ze wzrostem przedsiębiorczości.

Strategia jest zatem instrumentem nowoczesnej polityki społecznej wdrażanej na poziomie lokalnym przez władze samorządowe Gminy Boćki, mającym pobudzać do aktywności organizacje, instytucje, środowiska działające w obszarze pomocy społecznej, rozwoju gospodarczego i społecznego Gminy.

Cele, kierunki działań oraz propozycje projektów zawarte w strategii, pozwalają na dotarcie do najbardziej potrzebujących grup społecznych, często marginalizowanych i wykluczonych ze społeczeństwa. Strategia proponuje wdrożenie partnerstwa lokalnego między różnorodnymi partnerami społecznymi, jako zasady rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców Gminy Boćki, co pozwala na rozwój i pogłębianie współpracy pomiędzy instytucjami, organizacjami i samorządem.

Strategia ukazuje również, poza układem organizacyjno-instytucjonalnym, źródła pozyskiwania środków na rozwiązywanie problemów społecznych, w tym środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Stwarza to szansę na usprawnienie instytucjonalne sfery związanej z realizacją zadań z zakresu pomocy społecznej, ograniczaniem negatywnych zjawisk społecznych.